

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Ratsaille!

Eväitä elämään ratsastusharrastuksen ja valokuvauksen avulla

Luomala, Anna-Mari

2013 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Ratsaille!
Eväitä elämään ratsastusharrastuksen ja valokuvauksen avulla

Anna-Mari Luomala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Elokuu, 2013

Anna-Mari Luomala

Ratsaille! Eväitä elämään ratsastusharrastuksen ja valokuvauksen avulla

Vuosi 2013

Sivumäärä 49 + 8

Voimaantumisella eli *empowerment*-termillä on monia määritelmiä. Henkinen vahvistuminen, omien voimavarojen vapauttaminen, valtauttaminen ja vahvan sisäisen voimantunteen kokeminen ovat esimerkkejä näistä määritelmistä. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia ja kuvata 5-vuotiaan sijaisperheeseen sijoitetun tytön voimaantumista ratsastusharrastuksen aikana. Toisena tavoitteena on tukea lapsen voimaantumista antamalla hänelle erityishuomiota havainnointikertojen aikana. Käytännössä tämä toteutettiin keskittymällä positiiviseen ja vahvistavaan vuorovaikutukseen. Havainnointien aikana toteutettiin valokuvakirja, joka jäi tytölle muistoksi ratsastusharrastuksesta. Myös valokuvakirjan tarkoitus on toimia voimaantumista tukevana elementtinä. Opinnäytetyön kolmantena tavoitteena on yhdistää opinnäytetyön tekijän oma hevosharrastus ja teoriatieto sosionomin työssä hyödynnettäväksi kokonaisuudeksi.

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä toimivat havainnointi sekä teemahaastattelut, jotka pohjautuvat työn viitekehystenä olevaan Juha Siitosen voimaantumisteoriaan. Havainnointirunko ja teemahaastatteluiden teemat on sovellettu talliympäristöön sopiviksi ja niissä huomioitiin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan elementtejä. Teemoissa otettiin huomioon myös 4-5-vuotiaan lapsen kehitystaso. Havainnointia tehtiin yhteensä viisi kertaa tunnin ajan. Sekä ratsastuksen ohjaajaa että sijaisperheen äitiä haastateltiin teemahaastatteluin. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu voimaantumisen teoriasta, valokuvauksesta voimauttavana elementtinä, hevosharrastuksen fyysisistä ja psyykkisistä elementeistä, sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä 4-5-vuotiaan lapsen kehitysvaiheesta. Teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa, vaikka tutkimuksen kohteena olevan tytön harrastustoiminta ei ole sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Siinä on kuitenkin merkittävästi samankaltaisia ominaisuuksia. Niihin lukeutuvat esimerkiksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avainkäsitteet yhteisöllisyys, toiminnallisuus, elämyksellisyys ja dialogisuus.

Aineiston perusteella luotiin viisi luokkaa, joihin tulokset ovat luokiteltu. Luokat ovat yhteisöllisyys, tunne-elämän kokemukset, vuorovaikutus, persoona sekä tulevaisuus. Tulosten perusteella ratsastusharrastus toimi voimaannuttavana elementtinä tytön elämässä. Työn aikana onnistuttiin yhdistämään opinnäytetyön tekijän oma harrastuneisuus ja työn teoriapohja sosionomin työssä hyödynnettäväksi kokonaisuudeksi. Valokuvakansion todettiin tuottavan tytölle iloa ja ylpeyden tunteita omasta harrastuksesta.

Asiasanat: voimaantuminen, valokuvaus, ratsastusharrastus, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, lapset

Anna-Mari Luomala

Horse riding and photography as a way of building up one's confidence

Year 2013 Pages 49 + 8

There are many definitions to the term empowerment. Strengthening of mental side, utilizing persons own resources and experiencing a feeling of inner strength are examples of those definitions. The main goal of this thesis is to study empowerment of 5 year old girl during her horse-related activities. The girl lives with her foster family. Another aim of the thesis is to support the empowerment of the child by giving her special attention during the research. In practise this was achieved by focusing on positive and strengthening interaction. During this research a photo album was also made. Purpose of the album was to serve as a keepsake of her hobby as well as an element to support her empowerment. The third target is to combine authors own interest in horses and the theory of the thesis in order to form a useful tool that can be utilized in the author's work in social services.

The research is qualitative case study. Data has been gathered by observing the subject and conducting theme interviews. Both methods of research are based Juha Siitonen's empowerment theory, which serves as the frame of reference for this thesis. The observation plan and themes of the interviews are formulated to be applicable for the horse stable environment. Also the elements of social pedagogic horse activity and level of development of 4-5 year old child have been taken into account. Observations consisted of five times a one hour session. Both the riding instructor and the mother of foster family were interviewed. Data was analysed by material based content analysis.

Theoretical frame of reference consists of empowerment, photography as an empowering element, physical and mental sides of horse activities, social pedagogic horse activity and the level of development of 4-5 year old child. The hobby of the subject is not social pedagogic horse activity in the literal sense, but it contains many similarities with it. The similarities include for example the key concepts of social pedagogic horse activity: community, activity, experience and dialog.

The results are classified into five categories: community, emotional experiences, interaction, person and future. The results indicate that subjects hobby functions as an empowering element in her life. Authors own interest in horses and theoretical frame of reference were successfully combined during this research. The photo album was found to bring the subject joy and increase the sense of pride in her hobby.

Keywords: empowerment, photography, horse riding, social pedagogic horse activity, children

Sisällys

1 Johdanto.....	6
2 Voimaantuminen.....	7
2.1 Voimaantumisen osaprosessit.....	10
2.1.1 Henkilökohtaiset päämäärät.....	11
2.1.2 Kykyuskomukset.....	11
2.1.3 Kontekstiuskomukset.....	12
2.1.4 Emootiot.....	12
2.2 Valokuva voimauttavana elementtinä.....	13
3 Ratsastus - mielen kuntoliikuntaa.....	14
3.1 Hevonen.....	15
3.2 Hevonen arjen terapeuttina.....	15
3.3 Sosiaalipedagogiikka.....	17
3.4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	18
4 4-5-vuotiaan lapsen kehitys.....	19
5 Tutkimuksen toteutus.....	21
5.1 Aineiston hankinta.....	22
5.1.1 Havainnointi.....	22
5.1.2 Haastattelut.....	23
5.2 Valokuvaus ja valokuvakansio.....	24
5.3 Aineiston analyysi.....	25
5.4 Tutkimuksen kulku.....	27
6 Tutkimuksen tulokset.....	28
6.1 Yhteisöllisyys.....	28
6.2 Tunne-elämän kokemukset.....	30
6.3 Vuorovaikutus.....	33
6.4 Persoona.....	36
6.5 Tulevaisuus.....	39
7 Johtopäätökset.....	41
8 Eettisyys ja luotettavuus.....	45
9 Pohdinta.....	46
10 Lähteet.....	50
Liitteet.....	53
Liite 1. Havainnointirunko.....	53
Liite 2. Teemahaastattelukysymykset.....	55
Liite 3. Tutkimuslupa.....	57

1 Johdanto

Empowerment is about being free to explore

the best way of doing things

-not just doing what you are told.

-Richard Carver

Empowermentin eli voimaantumisen käsitteen käyttö on lisääntynyt runsaasti viimeisten kymmenen vuoden aikana (Heikkilä & Heikkilä 2001: 279). Voimaantumiseen liitetään vahvasti ihmisen sisäinen voimantunne, mikä näkyy itsetunnon parantumisena, elämänhallintana ja positiivisena suhtautumisena tulevaisuuteen (Räsänen 2006: 10-12). Voimaantumisen käsitteeseen liittyy vahvasti voima ja valta. Nykyaikana käsitteet kuvaavat usein ihmisen omaa kasvupotentiaalia ja valtaa itsensä kehittämiseen. Tänä päivänä painotetaan ihmisen persoonallisten resurssien, kuten henkilökohtaisten lahjojen ja kykyjen kokonaisvaltaista käyttöä. Voimaantumisen prosessi on noussut tavoiteltavaksi asiaksi. (Heikkilä & Heikkilä 2001: 279, 281-283.)

Opinnäytetyössäni tutkin sijaisperheeseen sijoitetun lapsen voimaantumista ratsastusharrastuksen avulla. Tämä 5-vuotias tyttö on ollut sijoitettuna noin kahden vuoden ajan, ja käynyt lähes yhtä kauan ratsastustunneilla. Toiminta on harrastusratsastusta ja kyseessä on kaikille avoin ryhmä. Kaikki lapset ryhmässä ovat alle kouluikäisiä. Harrastustoimintaa on kerran viikossa ja tuntiin sisältyy ponin harjaus, kavioiden puhdistus, varusteiden haku ja niiden laittaminen ponille. Tämän jälkeen ratsastusta on n. 40 minuuttia, jonka jälkeen ponilta otetaan varusteet pois ja viedään ne paikoilleen. Joskus tunnin alussa lapset saavat osallistua myös ponien hakuun tarhasta. Tyttö osallistuu myös muuhun tallin toimintaan ratsastustuntien ohella, kuten erilaisiin tapahtumiin. Harrastus jatkuu tutkimukseni jälkeenkin normaalisti. Opinnäytetyön tutkimusosion aikana olen valokuvannut tyttöä ja toteuttanut hänelle valokuvakirjan muistoksi ratsastustunneista. Valokuvakirjan tarkoitus on toimia voimaantumista tukevana elementtinä.

Tutkimus on kvalitatiivinen tapaustutkimus, jonka aineistonkeruu on tehty kevään 2013 aikana suomalaisella hevostallilla. Työni teoriaosassa käytän pääasiallisena viitekehystenä Juha Siitosen (1999) voimaantumisteoriaa, koska se voi toimia teoriataustana voimavarojen ylläpitämistä edistävissä ja uupumusta estävissä hankkeissa ja tutkimuksissa. Opinnäytetyöni on vahvasti voimavarojen ylläpitämiseen ja tukemiseen suuntautunut työ. Voimaantumista käsittelevässä kappaleessa tarkastelen myös valokuvauksen mahdollisuuksia voimaannuttavana tekijänä. Toisessa pääkappaleessa tarkastelen hevosen terapeuttista merkitystä ihmiselle sekä sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Vaikka tytön harrastustoiminta

ei olekaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa, siinä on merkittävästi samankaltaisia ominaisuuksia. Kolmannessa pääkappaleessa tarkastelen 4-5-vuotiaan lapsen kehitysvaiheen pääpiirteitä, ja otan tutkimuksessani huomioon myös lapsen kehitystason.

Lähtökohtana tälle työlle on omakohtainen kokemus hevosharrastuksen voimaantumista edistävästä vaikutuksesta. Olen kokenut hevosharrastuksen suurena rikkautena elämässä, ja uskon että hevosilla on paljon annettavaa myös sosiaalialan kentälle. Opinnäytetyössä ei paljasteta tallin eikä paikkakunnan nimeä, jotta voidaan taata anonymiteetti tutkimukseen osallistuneille henkilöille. Valitsin tutkimukseni kohteeksi alle 8-vuotiaan lapsen, koska tarkoitukseni on suorittaa lastentarhanopettajan pätevyys.

Opinnäytetyöni tavoitteet ovat seuraavat:

- Tutkia, miten voimaantuminen näkyy sijoitetussa lapsessa ratsastusharrastuksen aikana.
- Tukea lapsen voimaantumista.
- Yhdistää oma harrastuneisuus, teoretieto ja sosionomin työ.

Tutkin voimaantumisen ja hevostoiminnan yhteyttä oman mielenkiintoni pohjalta, ja käytän tutkimusmenetelmänä havainnointia ja teemahaastatteluja (2 kpl). Olen kiinnostunut siitä, mitä hyötyä hevosten käytöllä on sosiaalialan kentällä ja erityisesti lasten kanssa. Olen kiinnostunut käyttämään hevosia tulevaisuudessa sosionomin työssäni.

Tuen lapsen voimaantumista antamalla hänelle erityishuomiota havainnoinnilla, keskinäisellä vuorovaikutuksella sekä valokuvauksen avulla. Valokuvakansion on siis tarkoitus toimia voimauttavana elementtinä nyt ja mahdollisesti tulevaisuudessakin.

Opinnäytetyössäni haluan yhdistää oman harrastuneisuuteni, teoretiedon voimaantumisesta, hevosista ja 4-5-vuotiaan lapsen kehitysvaiheista sosionomin työssä hyödynnettäväksi kokonaisuudeksi.

2 Voimaantuminen

Voimaantumisen käsite tulee englanninkielen sanasta *empowerment*. Empowerment-käsitettä on käytetty kasvatustieteiden, yhteisöpsykologian, sosiologian ja hoitotieteen kirjallisuudessa paljon, ja siitä on erilaisia määritelmiä. Käsitettä on kutsuttu suomalaisessa kirjallisuudessa mm. voimaantumiseksi, henkiseksi vahvistumiseksi, toimintakykyisyyden lisäämiseksi, itsensä

kykeneväksi tuntevaksi ihmiseksi, omien voimavarojen vapauttamiseksi, valtuttamiseksi ja vahvan sisäisen voimantunteen kokemiseksi. (Siitonen 1999: 82-83.) Useimmiten suomenkieleisessä kirjallisuudessa käytetään kuitenkin voimaantumista tai valtuttamista. Tässä työssä kutsun termiä nimellä voimaantuminen.

Termi empowerment syntyi USA:ssa 1960- ja -70-luvuilla kansalaisyhteiskuntien, kuten naisten ja orjien oikeuksien kehittyessä. Hagen ja Lorensenin mukaan voima ja voimattomuus sekä vapaus ja sorto ovat avainkäsitteitä voimaantumista puhuttaessa. Voimaantuminen esiintyy useissa konteksteissa. Työorganisaatioiden lisäksi voimaantuminen liitetään yleisesti terveyden kokemiseen. (Hage & Lorensen 2005: 235-237.) Halldórsdóttirin mukaan kasvanutta tunnetta hyvinvoinnista ja terveydestä voidaan tiivistettynä kutsua termillä empowerment (Halldórsdóttir 1996).

Nykyaikana kohtaamme yhä enenevässä määrin haasteita työelämässä sekä muussa elämässä, ja oma jaksaminen on noussut tavoiteltavaksi asiaksi. Siitosen (1999) mukaan ihmistä pidetään yhä tärkeämpänä yhteiskunnallisena voimavarana. Siihen on vaikuttanut mm. työssä jaksamisen ja uupumisen ongelmat sekä muut ongelmat hyvinvointiyhteiskuntien ylläpitämisessä. Jopa yksittäisen työntekijän voimaantumisen on todettu olevan suuri merkitys koko työyhteisölle. Sen on havaittu luovan energisoivaa ja motivoivaa työympäristöä. Vähäinkin voimaantumisen tunteen lisäys voi antaa valtavia energiamääriä ihmiselle. (Siitonen 1999: 84, 87, 117.) Tässä työssä voimaantumisen kokemusta pyritään tukemaan jo lapsuudesta alkaen.

Siitonen on tullut tutkimuksessaan siihen tulokseen, että voimaantuminen lähtee aina ihmisestä itsestään. Se on henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, joka ei tapahdu ulkoisella pakolla, vaikka siihen voidaan yrittää vaikuttaa hienovaraisesti. Hänen mukaansa tästä johtuu käsitteen käytön haastavuus. On vaikeaa osoittaa, mikä vaikuttaa voimaantumiseen ja minkälaisia ominaisuuksia voimaantuneella henkilöllä voidaan havaita. Ominaisuudet voivat vaihdella henkilöstä riippuen, ja ne ilmenevät eri tavoin. Yhteistä kaikille on kuitenkin se, että henkilö on löytänyt omat voimavaransa sekä on ulkoisesta pakosta vapaa, itseään määräävä yksilö. Voimaantumiseen liittyy vahvasti päämäärien asettaminen itselle, luottamus omiin mahdollisuuksiin sekä aktiivisuus ja luovuus. Voimaantuneella ihmisellä on myös näkemys itsestään ja omasta tehokkuudestaan. Vaikka toista ei varsinaisesti voikaan voimaannuttaa, hyvinvointia tukevan kulttuurin kautta voidaan mahdollisesti auttaa ihmisiä löytämään, luomaan ja kanavoimaan omia voimavarojaan. Hyvinvoivaan kulttuuriin kuuluu mm. avoin kommunikointi, kunnioitus, arvostus ja luottamus. (Siitonen 1999: 91, 93, 96, 117-118.) Tässä opinnäytetyössä voimaantumista tutkitaan talliympäristön ja -kulttuurin kontekstissa. Räsänen mukaan ympäristöön liittyvät tekijät ovat erittäin tärkeitä lapsuuden kehitysvaiheessa, jossa ihminen ei pysty tiedostamaan kehitystehtäviään. Tähän liittyy erityisesti identiteetin kehitys. Ihminen kehittyy ympäristöönsä reagoimalla, ja jos suotuisaa

kehitystä ei ole saanut tapahtua, myöskään voimaantumista ei pääse tapahtumaan. (Räsänen 2006: 166-167.)

Räsänen (2006) pitää voimaantumisen lähtökohtina ihmisen havahtumista ja valtaistamista. Havahtuminen tarkoittaa ”hereillä oloa” sekä nykyhetken ja todellisuuden tiedostamista. Se tarkoittaa pysähtymistä ja asioiden uudelleen arvioimista, sekä usein uusien mahdollisuuksien oivaltamista. Todellisuuden tiedostamiseen taas liittyy se, että ihminen näkee itsensä ikään kuin toisena ihmisenä, ja voi tästä näkökulmasta lähteä kehittämään itseään. Valtaistamisessa on kyse ihmisen autonomiasta. Autonomiaan sisältyy yksilön henkilökohtainen valta itsen ja oman elämän olosuhteitten määrittelyyn. Yksilön tai yhteisön oman päätäntävällän ja voimavarojen parantaminen sekä työyhteisöissä että muussa elämässä on väylä autonomiaan. Räsänen mukaan kyse on orjallisuuteen suostumisen estämisestä. Rohkeus, pelottomuus, tulevaisuuteen suuntautuneisuus, usko itseen ja hyvät sosiaaliset taidot ovat havahtuneen ja valtaistuneen ihmisen piirteitä. Hänellä on voimavarat voimaantua ja vaikuttaa elämänsä päätöksiin. (Räsänen 2006: 14-16, 75-77.) Vaikka tutkimuksen kohteena oleva tyttö on vielä hyvin nuori, niin rohkeuden ja oman tahdon kehittyminen on mahdollista, ja kuuluukin ikäkauden kehitykseen. (ks. Kpl 4.)

Räsänen ja Siitosen mukaan voimaantuminen on henkinen ja sosiaalinen prosessi. Räsänen korostaa voimaantumisen määritelmässään enemmän ympäristön merkitystä kuin Siitonen. Räsänen mukaan voimaantumistekijät ovat vahvasti yhteiskunnallisia, ja ympäristöä ja ympäristösuhdetta muuttamalla voidaan vaikuttaa voimaantumisen prosessiin. Hänen määritelmässään voimaantuminen on kytköksissä arkisen elämän tapahtumiin ja yksilön elämänhistoriaan. (Räsänen 2006: 102.) Siitosen mukaan voimaantuminen lähtee enemmän ihmisestä itsestään, eikä voimaa voi antaa toiselle (Siitonen 1999: 91).

Terhi Takasen mukaan voimaantumisesta puhuttaessa tärkeintä on löytää oma itsensä sisäistä ääntään rohkeasti kuuntelemalla. Kyse on oman itsen arvostamisesta sekä saman arvon antamisesta muille. Takasen mielestä voimaantumiseen liittyy myös vastuullisuus, ja ylikorostuneesta itsekkyydestä luopuminen. Yksilön voimaantuminen ei ole toisilta pois vaan päinvastoin. Siihen liittyy kyky nähdä jokainen yksilö osana suurempaa ihmiskunnan kokonaisuutta, jossa kaikki tekijät vaikuttavat toisiinsa. Samalla egon ja itsekeskeisyyden voima pienenee. (Takanen 2005: 34, 44.)

Useiden tutkijoiden mielestä voimaantumiseen liittyviä käsitteitä ovat mm. vapaus, valinta, päämäärät, minäkäsitys, itseluottamus, arvostus, itsearvostus, ilmapiiri, emootiot ja turvallisuus. Nämä käsitteet sisältyvät myös Siitosen luomaan voimaantumisteoriaan, jonka hän on luonut tutkimustensa pohjalta. Voimaantumisteoria jakaantuu osaprosesseihin; *päämääriin, kyky- ja kontekstiuskomuksiin sekä emootioihin*. Nämä osatekijät vaikuttavat toisiinsa, ja luovat yhdessä voimaantumista. Osatekijöitä ei kuitenkaan tule ymmärtää kaikille yleispätevinä tekijöinä, vaan ne vaikuttavat kaikkiin ihmisiin yksilöllisesti. (Siitonen 1999:

116-118.) Valitsin Siitosen voimaantumisteorian työni teoriapohjaksi, koska se voi toimia teoriataustana voimavarojen ylläpitämistä edistävässä ja uupumusta estävässä hankkeissa ja tutkimuksissa.

Siitosen voimaantumisteoria koostuu viidestä premissistä eli lähtökohdasta. Ensimmäisessä premississä Siitonen määrittää voimaantumisen henkilökohtaiseksi ja sosiaalseksi prosessiksi, jota ei voi tuottaa toinen ihminen. Voimaantuminen tapahtuu suuremmalla todennäköisyydellä turvallisessa ja tasa-arvoisessa ympäristössä. Toisen premissin mukaan voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi, ja sitä jäsentävät henkilökohtaiset päämäärät, kyky- ja kontekstiuskomukset sekä emootiot ja näiden sisäiset suhteet. Kolmannessa premississä voimaantuminen ja sitoutuminen sidotaan yhteen. Vahvasti voimaantunut yksilö myös sitoutuu vahvasti ja päinvastoin heikosti voimaantunut yksilö myös sitoutuu heikommin. Neljännessä premississä voimaantuminen ja ihmisen hyvinvointi kytketään yhteen. Vaikka voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi, siinä on myös sosiaalinen puoli ja sen valossa yksilön voimaantuminen ja hyvinvointi on kytköksissä yhteisön tai ryhmän voimaantumiseen ja hyvinvointiin. Viidennen premissin mukaan voimaantuneisuuden tunne saattaa vaihdella elämän ajanjakson mukaan eikä se ole pysyvä tila. (Siitonen 1999: 161-165.) Opinnäytetyöni fokus rakentuu lähinnä toisen premissin ympärille, ja pohjaan tutkimukseni havainnointi- ja teemahaastattelun kysymykset toisen premissin osaprosessien mukaan. Osaprosessit ovat sidoksissa toisiinsa ja muodostavat yhdessä suuremman kokonaisuuden.

2.1 Voimaantumisen osaprosessit

PÄÄMÄÄRÄT	KYKYUSKOMUKSET	KONTEKSTIUSKOMUKSET	EMOOTIOT
* Toivotut tulevaisuuden tilat * Vapaus *Arvot	* Minäkäsitys * Itseluottamus, itsearvostus * Tehokkuus- uskomukset ja itsesäätely *Vastuu	* Hyväksyntä * Arvostus, luottamus ja kunnioitus * Ilmapiiri * Toimintavapaus * Autenttisuus * Yhteistoiminta, kollegiaalisuus ja tasa-arvoisuus	* Säätelvä ja energisoiva toiminta * Positiivinen lataus * Toiveikkuus * Onnistuminen ja epäonnistuminen * Eettisyys

Taulukko 1. Voimaantumisen osaprosessit (Siitonen 1999)

2.1.1 Henkilökohtaiset päämäärät

Päämäärät-kategoriaan sisältyvät seuraavat osa-alueet: toivotut tulevaisuuden tilat, vapaus ja arvot. Toivottuja tulevaisuuden tiloja ovat mm. unelmat ja suuret päämäärät, jotka vaativat lukuisten välipäämäärien saavuttamista. Välipäämäärien saavuttaminen toimii energialähteenä pyrittäessä kohti lopullista päämäärää. Voimaantuminen ja päämäärät ovat siis oleellisesti yhteydessä toisiinsa. Vapaus on voimaantumisen kannalta keskeinen käsite. Valinnanvapaus, vapaaehtoisuus, itsemäärääminen ja autonomisuus ovat vapauden lähikäsitteitä. (Siitonen 1999:119-120.) Siitonen (1999:61, 63) on tutkimuksissaan havainnut, että yksilön saadessa tehdä vapaita valintoja, positiivisuus, sisäinen voimantunne ja yritteliäisyys asian saavuttamiseksi kasvavat. Tämä johtaa myös usein syvälliseen sitoutumiseen asian puolesta. Yksilön arvotausta ja henkilökohtaiset tarpeet toimivat suunnannäyttäjinä, kun yksilö määrittää toivottuja tulevaisuuden tiloja (Siitonen 1999: 128.) Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkittavan tytön henkilökohtaisista toiveista ja unelmista ratsastusharrastuksen suhteen.

2.1.2 Kykyuskomukset

Kykyuskomukset arvioivat sitä, onko ihmisellä tarvittavat taidot ja ominaisuudet, jotta hän pystyy saavuttamaan asettamansa päämäärät (Räsänen 2006: 118.) Kykyuskomuksiin sisältyy minäkäsitys, itseluottamus ja itsearvostus, tehokkuususkomukset ja itsesäätely sekä vastuu. (Siitonen 1999: 129.)

Siitonen näkee minäkäsityksen koostuvan minäkuvasta, itsetunnosta ja identiteetistä. Minäkuva ja identiteetti ovat molemmat samansuuntaisia käsityksiä itsestä. Siitä, keitä ja mitä olemme. Identiteetti on laajin itseä kuvaavista käsitteistä. Se tarkoittaa kokonaiskäsitystä itsestä, ja sisältää fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen puolen. Identiteetti rakentuu sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta, ja se kehittyy koko elämän ajan. Sen perusta muotoutuu jo varhain lapsuudessa, mutta jokainen elämänvaihe jättää jälkensä identiteettiin. (Suomen mielenterveysseura.)

Hyvällä itsetunnolla tarkoitetaan sitä, että yksilö tuntee olevansa tarpeeksi hyvä ja ihmisenä arvokas. Hyvän itsetunnon omaava ihminen kunnioittaa ja arvostaa myös muita ihmisiä sekä lähimmäisiään. Hän näkee elämänsä tärkeänä ja ainutkertaisena, pystyy tekemään itsenäisiä elämäänsä koskevia ratkaisuja ja valitsemaan oman elämänsä suunnan. Hän pystyy näkemään omien vahvuuksiensa lisäksi myös heikkoutensa, sekä tunnistamaan omat voimavaransa. Ajoittaiset pettymykset ja epäonnistumiset eivät horjuta hyvää itsetuntoa, vaan ne toimivat enemmänkin oppimiskokemuksina. Lapsen itsetunto ja käsitys minästä kasvaa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Suhteessa omiin vanhempiin ja muihin ihmisiin lapselle kasvaa käsitys siitä, onko hän hyvä ja kelpaako hän muille. Yksilöityminen ja selkeä kuva omasta itsestä muotoutuu tässä vuorovaikutuksessa. On tärkeää, että tasapainoisen

itsetunnon saavuttamiseksi lapselle asetetaan hyväksynnän lisäksi selkeät ja turvalliset rajat. (Jarasto & Sinervo 2000: 76-81.)

Ihminen voi voimaantua hyväksyvässä ja arvostavassa ilmapiirissä, jossa hän uskaltaa ottaa riskejä ja kokeilla rohkeasti ja ennakkoluulottomasti omia ideoitaan. Onnistuminen tukee itseluottamusta ja itsearvostusta. Myös ”kantapään kautta” oppiminen on tärkeää itsetuntemuksen ja minäkuvan muodostumisessa. (Siitonen 1999: 69, 136.)

Tehokkuususkomukset liittyvät siihen, onko yksilöllä taito toimia tehokkaasti jonkun päämäärän eteen. Onko yksilö kykeneväinen saavuttamaan tavoitteen? Siitonen on tullut siihen tulokseen, että toiveikkaus ja itsetehokkuus ovat lähellä toisiaan. Molemmat luonnehtivat ihmisen uskoa omiin kykyihinsä. Ne määrittävät sitä, kuinka paljon yksilö kokee voivansa vaikuttaa omaan elämäänsä. Toiveikas ja itsetehokkuudeltaan voimakas ihminen uskoo, että asiat viime kädessä järjestyvät parhain päin. Itsesäätely on merkityksellistä ihmisen päämääriin pyrkimisessä, koska säätelyllä yksilö suuntaa toimintaansa niin, että hän saavuttaa tavoitteen. (Siitonen 1999: 113, 139-140, 154.)

Voimaantuminen ja vastuun ottaminen ovat lähellä toisiaan. Vapaa ja itsenäinen omien päämäärien asettaminen edistää voimakkaasti vastuun ottamista ja sen kantamista. Vastuuseen sisältyy usein myös pyrkimys edistää yhteisön hyvinvointia, koska voimaantuminen tapahtuu todennäköisimmin hyväksyvässä ja turvallisessa ympäristössä. (Siitonen 1999: 141-142.)

2.1.3 Kontekstiuskomukset

Kontekstiuskomuksilla on keskeinen merkitys ihmisen voimaantumisessa, koska ne liittyvät siihen ympäristöön, jossa ihminen toimii. Ilmapiiristä välittyvä turvallisuus, luottamuksellisuus ja arvostus edistävät kokemusta hyväksynnästä ja itsensä tervetulleeksi tuntemisesta. Näiden tuntemusten lisäksi myös avoimuus, ennakkoluulottomuus ja rohkaisevuus ovat erittäin tärkeitä voimaantumisen kokemisessa. Sisäisen voimantunteen rakentuminen arvostuksen ja kunnioituksen kokemisen kautta synnyttää tyypillisesti halun toimia vastuullisesti ja luottamuksen arvoisesti. (Siitonen 1999: 143-145.) Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita talliympäristön merkityksestä tutkittavan tytön voimaantumisen kokemiseen.

2.1.4 Emootiot

Emootioilla on suuri vaikutus voimaantumiseen. Erilaisten emootioiden ohjaamana ihminen asettaa ja saavuttaa päämääriä itselleen. Emootioiden antaman informaation kautta ihminen arvioi mm. ympäristönsä turvallisuutta ja ilmapiiriä. Arvioinnin kautta ihminen saa tärkeää tietoa siitä, mahdollistaako ympäristö päämäärien tavoittelemisen. Toiveikkaus ja positiivinen

lataus vapauttavat ihmisen voimavaroja, ja yksilö tuntee olevansa kykenevä saavuttamaan asettamansa päämäärät. Onnistuessaan ihminen haluaa asettaa itselleen uusia päämääriä, ja voimaantumisen kokemus vahvistuu. Onnistuminen turvallisessa ympäristössä lisää yhteisön keskinäistä kunnioitusta ja arvostusta sekä tukee positiivisen ilmapiirin vahvistumista. Turvallisessa ympäristössä ihminen uskaltaa ottaa myös riskejä, ja mahdollinen epäonnistuminen voi toimia hyvänä oppimiskokemuksena. Positiivinen lataus voi johtaa jopa flow-tilaan eli virtauksen tunteeseen. Voimavarojen vapautuminen lisää myös oman sekä mahdollisesti läheisten ihmisten toiveikkuuden ja voimaantumisen kasvua. (Siitonen 1999: 151-155.) Tutkittavan tytön emootiot ratsastusharrastuksen aikana ovat merkityksellisiä tässä tutkimuksessa.

2.2 Valokuva voimauttavana elementtinä

Valokuvat herättävät tunteita ja ajatuksia (Mannermaa 2000: 61). Valokuvan avulla on mahdollista tuoda päivänvaloon asioita, joihin sanat eivät yllä. Valokuvausmenetelmän avulla päästään käsiksi menneisyyden muistoihin, tiedostamattomaan nykyhetkeen ja tuleviin toiveisiin. (Halkola 2009: 13.) Eleet, ilmeet ja asennot saattavat herättää unohtuneita muistoja. Valokuvissa on pintaa syvempi taso. Niiden avulla mahdollistuu oman elämänkaaren seuraaminen, ja ne auttavat minäkuvan ja maailmankuvan jäsentämisessä. Valokuvista näkyy objektiivisesti ihmisen senhetkinen fyysinen olemus, rehellisesti ja ikään kuin ulkopuolisen silmin. Valokuvien kautta itseään voikin tarkastella etäämmältä, välimatkan päästä. Se helpottaa myös kuvien analysoimista, koska kuvasta on helpompaa puhua kuin itsestä. (Mannermaa 2000: 61-62.) Valokuvan terapeuttisuus pohjautuu sen todistusvoimaan ja elämyksellisyyteen (Maailman ihanin tyttö).

Valokuvausta ja valokuvaa voidaan käyttää välineenä voimaannuttavassa ja terapeuttisessa työskentelyssä. Hyvä esimerkki terapeuttisesta valokuvaterapiatyöstä on Miina Savolaisen kehittämä sosiaalipedagoginen voimauttavan valokuvan menetelmä lastensuojeluun. Voimauttavassa valokuvassa kysymys on ennen kaikkea näkemisen ja katsomisen tavasta, ja valokuvaus toimii menetelmän välineenä. Menetelmän avulla valokuvaa voidaan käyttää yksilön tai erilaisten ryhmien voimaantumisprosessien aikaansaajana, ja sen avulla opetellaan dialogista ja vastavuoroista tapaa kohdata esimerkiksi oma perheenjäsen. Jokapäiväisessä arjessa piiloon jää paljon hyviä, merkityksellisiä ja arvokkaita asioita, joita voidaan voimauttavan valokuvan avulla tehdä näkyväksi. Miina Savolaisen lastensuojeluprojekti *Maailman ihanin tyttö* on menetelmän varhaisin tunnettu projekti, jonka lähtökohtana oli huomio, etteivät perinteiset sosiaalityön verbaaliset tavat riitä jäsentämään asiakkaiden kokemuksia. Voimauttava valokuva on nuori menetelmä, jota on käytetty kasvat-, hoito- ja terapeuttisen työn aloilla. Sitä on sovellettu myös työyhteisöjen kehittämiseen. (Maailman ihanin tyttö.)

Albumikuvat, valokuvaustilanteen vuorovaikutus, omakuva sekä arjen kuvaaminen ovat voimauttavan valokuvan keskeiset osa-alueet. Valokuvaamalla vahvistetaan kokonaisena, moniulotteisena ihmisenä ymmärretyksi tulemisen tunnetta sekä kokemusta siitä, että oma elämä on merkityksellinen. Merkityksellistä menetelmässä on se, että hyvästä tehdään näkyvää. Hyvä on joka asiakkaalle erilaista, eikä aina tarkoita pelkästään miellyttäviä ja kevyitä asioita. Hyvä sisältää asioita, jotka ovat merkityksellisiä, arvokkaita ja totuudellisia. Nähdyn ja kuullun tuleminen antaa mahdollisuuden rakentaa luottamusta toisiin ihmisiin. Tämä on tärkeää erityisesti niille, jotka ovat kokeneet oman luottamuksen vaurioituneen erilaisten ongelmallisten tapahtumien seurauksena. (Maailman ihanin tyttö.)

Tässä opinnäytetyössä ei ole käytetty voimauttavan valokuvauksen menetelmää, koska valokuvaus toimii ainoastaan voimaantumista tukevana elementtinä. Kuvauksen aikana on kuitenkin keskitytty siihen, että valokuvattava tyttö tulisi nähdyksi, kuulluksi ja arvostetuksi omana itsenään.

3 Ratsastus - mielen kuntoliikuntaa

Hevonen on palvellut ihmistä vuosituhansien ajan. Maatalouden ja armeijan palvelijasta hevosesta on tänä päivänä tullut ihmiselle vapaa-ajan kumppani harrastukseen ja kilpaurheiluun. Ratsastuksen suosio harrastuksena on muutamassa vuosikymmenessä noussut räjähdysmäisesti, ja nykyään se on koko kansan laji. Suomessa ratsastusta harrastaa 160.000 ihmistä. (Suomen Ratsastajainliitto.)

Ratsastus on laji, jossa fyysisen kuntoilun lisäksi myös psyykinen puoli saa ravintoa. Ratsastusta voisi lajina verrata joogaan, koska molemmat hoitavat kehoa ja mieltä samanaikaisesti. Moni harrastaja kertoo, että harrastuksen syyt ovat syvempiä kuin pelkkä fyysisen kunnon kohottaminen. Monet kuvaavat harrastustaan ”rentouttavaksi”, ehkä jopa ”terapeuttiseksi”. (Pitkänen 2008: 7-8.)

Ei ole uusi keksintö, että hevosen ja ihmisen välistä vuorovaikutusta pidetään korjaavana elementtinä ihmismielelle. Jo satoja vuosia ennen ajanlaskumme alkua ratsastusta pidettiin terveyttä edistävänä lajina, ja 1800-luvulla sitä suositeltiin melankolian hoitoon sen terapeuttisten vaikutustensa ansiosta. Ratsastusterapia rantautui Suomeen 1970-luvulla, ja se on Kelan tukema kokonaisvaltainen kuntoutusmuoto. (Pitkänen 2008: 15.)

Ratsastusterapiassa hevoset auttavat potilaita selviämään mm. masennuksesta, minäkuvan häiriöistä ja varhaisesta vuorovaikutuksesta johtuvista ongelmista. Myös tavalliset harrastajat pääsevät osalliseksi hevosharrastuksen terapeuttisista ominaisuuksista, ja saattavat kokea harrastuksen erittäin voimauttavaksi. (Pitkänen 2008:8.)

3.1 Hevonen

Hevonen on sosiaalinen olento ja perimmältään laumaeläin. Jokaisessa laumassa on oma johtajansa sekä arvojärjestyksensä. Ihmisen ja hevosen yhteistyö perustuu siihen, että ihminen johtaa hevosta. Hevonen luonnostaan kaipaa johtajaa ja on johdettavana, joten yhteistoiminnalle on tämän puitteissa erinomaiset edellytykset. Jotta asetelma säilyy, on hevosta käsiteltävä johdonmukaisesti. Joko ihminen on johtaja, tai vaihtoehtoisesti hevonen ottaa johtajan paikan. (Nieminen 2011: 25, 57.)

Hevonen on pako- ja saaliseläin, ja sen käyttäytyy ja reagoi sen mukaisesti. Hevosen ihanneympäristö on iso ja avara ruohikkoalue, jossa hevosen on helppo paeta. Lauman turva ja hyvä näkyvyys antavat suojaa, jota saaliseläin tarvitsee. (Nieminen 2011: 22, 39.)

Hevonen viestittää lähes koko ajan. Korvien ja silmien liikkeet ja asennot kertovat paljon hevosen mielentiloista. Häntä ja erilaiset kehon asennot ovat tärkeitä välineitä kehonkielessä. Ihminen voi opetella loistavaksi hevosen kehonkielen tulkitsejäksi. Hevonen on synnynnäisesti loistava ihmisen kehonkielen tulkitseja, ja hevoselle on mahdotonta valehdella. (Nieminen 2011: 23-24, 55.)

3.2 Hevonen arjen terapeuttina

Hevonen herättää ihmisissä monenlaisia tunteita. Näitä ovat mm. kiinnostus, ihastus ja uteliaisuus tai epäilevyys, arkuus ja pelko. Hevonen tulkitsee ihmisen käyttämiä liikkeitä ja kosketuksia, ja vastaa niihin oman kehonkielen avulla joko käytöksellä tai liikkeillä. Hevonen aistii herkästi ihmisen tunnetilan, sekä viestittää myös omista tunnetiloistaan aktiivisesti kehollaan. (Rokka 2011: 82 & Yrjölä 2011: 97.) Hevonen toimii ikään kuin peilinä ihmiselle. Vaikka ihminen ei olisi tietoinen omista senhetkisistä tunnetiloistaan, hevosella on kyky aistia ne. Esimerkiksi jos hevosta harjaa hätäisesti, alkaa myös hevonen käyttäytyä levottomasti. (Tuomivaara 2011: 362).

Hevonen houkuttelee ihmistä koollaan, ruumiinlämmöllään, pehmeällä karvallaan ja ystävällisellä olemuksellaan. Ihminen ottaa mielellään vastuuta kunnioitusta herättävän eläimen hyvinvoinnista. Hevonen symboloi perinteisesti voimaa, energiaa, suuruutta ja viettejä. Ison eläimen mukautuminen ihmisen ohjailuun vahvistaa itsetuntoa, ja usein hevosen energia ja voima välittyy ihmiseenkin. (Huhta 2009: 3.)

Talliympäristölläkin on selkeästi energiaa nostava vaikutus. Ratsastusterapeutit ovat huomanneet asiakkaissaan selvän energianmuutoksen jo usein pelkästään talliympäristöön saapumalla. Hevosen liikkeet energisoivat ratsastajaa. Erityisesti ravi ja laukka lisäävät liikeimpulssien kautta mielen elävyyttä, ja ratsastusterapiassa olevat ihmiset alkavat usein nauraa hevosen nostaessa ensimmäistä kertaa ravin tai laukan. (Yrjölä 2011: 92-93)

Hevosilla on todettu olevan myös ihmistä rauhoittava vaikutus. Rauhoittava tunnelma saattaa välittyä esim. laiduntavan lauman kautta tai hevosen selässä kosketuksen ja lämmön kautta. Kosketus on muutenkin toimiva elementti, koska niin kuin ihminen, myös hevonen nauttii ihokosketuksesta. (Yrjölä 2011: 95)

Hevonen on tunteva olento, ja se on selvää kaikille hevosten kanssa enemmän aikaa viettäville. Erityisesti ratsastusterapiassa on osoitettu, että hevosen kanssa toimiminen kehittää ihmisen tunne- ja sosiaalista älyä. Vuorovaikutuksessa hevosen kanssa ihminen voi oppia omien ja muiden tunteiden tunnistamista, ilmaisemista, empatiaa sekä käyttäytymään rakentavasti haastavissa vuorovaikutustilanteissa. Sosiaalisesti älykäs yksilö pystyy ymmärtämään muita ja käyttäytymään viisaasti muiden kanssa. (Pitkänen 2008: 81, 84, 93.)

Ratsastus sekä tallityöt vaikuttavat mielen lisäksi myös ihmisen fyysiseen kuntoon. Ratsastus kehittää tasapainoa, kehonhallintaa, hapenottokykyä sekä lihaskuntoa. Se torjuu riskiä sairastua kansantauteihin, ja verenpaine tasoittuu jo pelkästä hevosen koskettamisesta. Pelkästään tallille käveleminen ja hevosten rapsuttelu hoitaa kehoamme, ja hevosen kanssa luonnossa liikkuen vietetty aika laskee stressiä. (Pitkänen 2008: 61, 64.)

Fyysisen työskentelyn ansiosta kunto kohoaa ja kehonhallinta paranee. Ne vaikuttavat elämänhallinnan ja tavoitteiden saavuttamisen tunteen syntymiseen. Itsetunto paranee, ja liikunnan kautta syntyy myönteinen kehonkuva. (Pitkänen 2008: 31.)

Hevosen kanssa työskennellessä on mahdollisuus oppia kestävämpään paremmin pettymyksiä. Onnistuminen ratsastuksessa tai hevosen käsittelyssä vaatii paljon toistoja, ja epäonnistumisen syy on usein oma tietämättömyys tai osaamattomuus. Hevosen kanssa toimiessa ainoaksi toimintatavaksi jää oman toiminnan analysointi, ja epäonnistumisen syyn löytämisen sitä kautta. Pettymysten kautta voi korjata omaa toimintaa, kun ensin ymmärtää epäonnistumisen syyt. Hevosilla on suuri positiivisesti motivoiva voima, vaikka niiden hallinta ja ymmärtäminen on välillä vaikeaa. Se yleensä riittää kumoamaan pettymysten vaikutukset. (Yrjölä 2011: 101-103)

Hevonen ja talliympäristö mahdollistavat luontoyhteyden kokemisen. Suhde luontoon luo syviä psyykkisiä merkityksiä, ja antaa mahdollisuuden rentoutumiselle ja elpymiselle. (Halonen 2011: 309.) Luontoympäristössä voi rauhassa pysähtyä, kokea asioiden selkiytymistä ja rauhoittumisen vaikutuksia. Psykkisestä kuormituksesta vapautuminen ja sisäisen tasapainon ylläpitäminen ovat yhteydessä elvyttävään luontokokemukseen. Jos luontoyhteys on heikentynyt tai olematon, ihmiseltä saattaa kadota sitä myötä yhteys myös omaan itseen ja omiin tunteisiin ja tarpeisiin. Itseen vastaan toimiminen on usein syynä stressiin ja uupumiseen. (Salonen: 2005: 14.) Ratsastaminen metsässä, pellolla tai rannalla saattaa olla psyykkisesti erittäin merkittävä ja lumoava elämys. Ratsastusterapeutti Rokka mainitsee

erään asiakkaan kommentin pellon laidalla: ”Tunnen, että kaikki on minulle avointa ja mahdollista.” (Rokka 2011: 86.) Luontoyhteydestä saattaa muotoutua jopa koko elämän kestävä kannatteleva voimavara (Halonen 2011: 309).

3.3 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka on tieteenala, jolle ei ole yhtä tiettyä määritelmää. Sosiaalipedagogiikka voidaan jakaa kahteen sanaan; sosiaaliseen ja pedagogiikkaan. Pedagogiikkaa voidaan kuvata oppina ihmisen kasvatuksesta tai kasvatuksen taitona. Sanalle sosiaalinen löytyy useampia merkityksiä, mutta se on jaettavissa kolmeen päämerkitykseen. Ensimmäinen merkitys on yhteiskunnallinen, toinen yhteisöllinen ja ihmisten vuorovaikutusta koskeva ja kolmas solidaarinen, toisia huomioon ottava ja huono-osaisten auttamiseen suuntautuva. Sosiaalipedagogiikasta ja kasvatuksesta puhuttaessa, korostetaan yhteiskunnallisia ja yhteisöllisiä lähtökohtia. Kyse on siitä, miten ihminen kiinnittyy osaksi yhteiskuntaa. (Hämäläinen 1999: 11,14-16.)

Sosiaalipedagogiikan perusajatus koskee yksilöiden integroitumista yhteiskuntaan. Lähtökohtana on etsiä, tunnistaa ja ennaltaehkäistä integraatio-ongelmia pedagogisilla ratkaisuilla niin yksilöiden elämässä kuin yhteiskuntaelämän eri tasoilla. Sosiaalipedagogiikassa keskeistä on yhteisöllisyyteen, yhteisölliseen yhteiselämään ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen liittyvät kysymykset. (Hämäläinen & Kurki 1997: 14-16.) Sosiaalipedagogiikka pohjaa uuden ajan ihmis- ja yhteiskuntakäsitykseen, jossa korostuu ihmisen mahdollisuus ottaa kohtalo omiin käsiin. (Hämäläinen & Kurki 1997: 11.)

Toisin kuin monissa Euroopan maissa, sosiaalipedagogiikka on Suomessa suhteellisen uusi ala, joka etsii vielä muotoaan. Voidaan katsoa, että alan perusta on Saksassa, jossa sosiaalipedagogiikan käsitettä käytettiin ensimmäisen kerran jo 1800-luvun alussa. (Hämäläinen 1999: 21, 39). Sosiaalipedagogiikka syntyi sääty-yhteiskunnan murtumisen jälkeen ehkäisemään ja lievittämään syntyneitä ongelmia, kun teollistuminen ja kaupungistuminen mursivat perinteisiä sosiaalisen yhteisöllisyyden muotoja. Erityisen huomion kohteena olivat lapset ja nuoret, kun perheiden kasvatuskäky heikkeni modernisaation vaikutuksesta. (Hämäläinen & Kurki 1997: 11.) Jotkin tutkijat ovat tosin sitä mieltä, että sosiaalipedagogiikka olisi syntynyt jo antiikissa, jossa ymmärrettiin jo silloin kasvatuksen keskeinen merkitys (Hämäläinen 1999:39).

Hämäläinen määrittelee sosiaalipedagogiikan sosiaalityön yhdeksi viitekehystieteeksi. Näin se lisää ihmistyön tietoperustaa sekä täydentää muita tieteenaloja omista lähtökohdistaan. (Hämäläinen 1999: 28-29.)

Sosiaalipedagogiikassa korostuu toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Työtä toteutetaan sosiaalityön perinteisillä sekä usein luovilla menetelmillä. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009: 110).

3.4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta (SPHT) on Suomessa suhteellisen uusi ja tuntematon käsite. Sitä on alettu käyttää vuonna 2006 ratsastuspedagogiikka-käsitteen tilalla. (Mustonen 2008: 63.) SPHT:a ei ole helppo määritellä täsmällisesti, koska on suhteellista, miten sosiaalipedagogisen toiminnan kriteerit määritellään. Mustosen mielestä SPHT onkin hyvin kokonaisvaltaista ja monipuolista (Mustonen 2008: 52.) Saastamoinen sanoo, että se on laajempi kokonaisuus ja tavallaan myös tapa ajatella. Sosiaalipedagoginen viitekehys on aina mukana hevostoimintaa järjestettäessä. (Saastamoinen 2007: 9.) SPHT on kuitenkin aina tavoitteellista ja suunnitelmallista (Mustonen 2008: 52).

Sosiaalipedagoginen hevosityhdistys ry. rajaa toiminnan seuraavasti: ”Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemista hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa”. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry.) Tallin oma yhteisö ja hevosten kanssa tapahtuva vuorovaikutus luovat siis pohjan kaikelle sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle. Yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus ovat toimintaa kuvaavia keskeisiä käsitteitä, jotka nousevat sosiaalipedagogiikan teoriasta. Yhteisöllisyyteen kuuluvat vahvasti vuorovaikutus ja osallisuus, elämyksellisyyteen kokemukset ja niiden jakaminen toisten kesken sekä osia seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Toiminnallisuuteen kuuluvat yhteistoiminta, osallistuminen sekä vastuunkanto ja dialogisuuteen talleilla tapahtuva aito kohtaaminen. Aitoon kohtaamiseen kuuluu omana itsenään oleminen ja mahdollisten roolien tippuminen pois. Hevosen kanssa tehtävän toiminnan avulla pystytään osoittamaan ihmisen omaankin hyvinvointiin kuuluvat oleelliset ja tärkeät asiat. Hevosten hyvinvoinnista huolehditaan monin tavoin esim. terveellisen ruokailun, puhtaanapidon, liikunnan, päivärytmin ja säännöllisten lepoaikojen avulla. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla voidaan tukea ja kehittää mm. vastuuntuntoa, sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja, itsetuntoa, keskittymiskykyä, tunneilmaisua, rajoihin asettumista, toiminnanohjausta sekä itsesäätelyä. Myös identiteetin vahvistuminen ja tunne omasta pärjäämisestä sekä syrjäytymisen ehkäisy ja sosiaalinen kuntoutuminen kuuluvat vahvasti toiminnan mahdollisiin tavoitteisiin. Keskeisten käsitteiden lisäksi toimintaperiaatteisiin kuuluvat turvallisuus sekä lasten kanssa toimiessa aikuisen läsnäolo, tuki ja ohjaus. Hevosten kanssa työskennellessä turvallisuus on aina ensisijaisen tärkeä asia. Vaikka toimintaan valitaankin siihen parhaiten soveltuvat hevoset, täytyy aina muistaa varovaisuus suurten eläinten kanssa. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa toimitaan luonnollisessa ympäristössä hevosen kanssa. Avainasemassa on kokonaisvaltaisen toimintakyvyn vahvistaminen eri osa-alueita tukemalla. (Saastamoinen 2007: 21.) Tärkeintä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on yhteys hevoseen, yhdessäolo, onnistumiset ja elämykset (Huhta 2009:5). Toimintaan kuuluu kaikki tallilla tehtävät työt, kuten hevosen harjaaminen, ruokinta, taluttaminen, ratsastus ja ajaminen (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry.). Ratsastukseen liittyvät taidot tulevat vasta toissijaisina, lukuun ottamatta joitain turvallisuuteen liittyviä asioita, jotka on tärkeää opetella heti (Huhta 2009: 5).

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytetään muun muassa syrjäytymisen ehkäisyyn, koulupudokkaiden opetuksen motivaatiomenetelmänä sekä sosiaalisena kuntoutusmenetelmänä päihdekuntoutujilla ja psykiatrisilla potilailla. Myös lastensuojelun avohuollon ratsastusryhmät sosiaalistavat ja ennaltaehkäisevät ongelmien syntyä. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tarkoitettu kaikille elämänkaaren eri vaiheissa oleville ihmisille (Saastamoinen 2007: 21).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja ratsastusharrastuksen selkein ero löytyy toiminnan tavoitteista. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ratsastus- ja hevosenkäsittelytaidot ovat toissijaisia, ja ne toimivat enemmän välineinä asiakkaan kuntoutuksessa tai sosiaalisen kasvun tukemisessa. Harrastustoiminnassa taas hevosen käsittelyyn ja ratsastukseen liittyvät taidot ovat ensisijaisia. (Orava 2010: 19.)

4 4-5-vuotiaan lapsen kehitys

3-7 - vuotiaana lapsi alkaa liittyä ympärillä olevaan kulttuuriin ja arvo- ja normimaailmaan, vaikka elääkin vielä lapsuuden maailmassa. Tämän ajanjakson aikana lapsen yliminä kehittyy voimakkaasti. Se tarkoittaa sisäistä psyykkistä kontrollia ja sensuuritoimintaa. Ajanjakson aikana lapsen tulisi oppia tulemaan toimeen yhteiskunnan ja perheen vallitsevien sääntöjen ja toimintatapojen puitteissa, eikä hän voi enää elää aivan niin kuin itse haluaisi. Realiteettiperiaatteen mukaisesti eläminen tapahtuu lapsella vaiheittain, ja lopulta hän on sisäistänyt käyttäytymistavat niin, että hän käyttäytyy sulavasti ympäristön ja yleisen sosiaalisen normiston mukaisesti. (Dunderfelt 2011: 73-75.) Lapsi kykenee sopeutumaan ja asettumaan erilaisiin rooleihin tilanteen mukaan. Esimerkiksi kotona ja kylässä eivät päde kaikki samat käyttäytymismallit, vaan lapselta odotetaan erilaista käyttäytymistä. (Keltikangas-Järvinen 2008: 108.)

Kronqvistin ja Pulkkinen mukaan 3-5-vuotiaan lapsen aloitteellisuus kasvaa. Lapsi tutkii ympäristöä aktiivisesti ja opettelee elämään myös lisääntyneiden sääntöjen mukaan. Edellisissä kehitysvaiheissa saavutettu perusluottamus sekä oman tahdon kehittyminen auttavat lasta kestävämmä mahdolliset epäonnistumiset. (Kronqvist & Pulkkinen 2007: 103).

Ikävaiheesta käytetään myös nimitystä oidipaallinen vaihe, jossa lapsi yrittää saada toista sukupuolta olevan vanhemman suosion ja kiintyy tähän. Samaa sukupuolta oleva vanhempi koetaan kilpailijana. Yliminän tärkeä kehitysvaihe tapahtuu, kun lapsi huomaa samastumisen samaa sukupuolta olevaan vanhempaan helpommaksi ja pystyy irrottautumaan aiemmasta kilpailutilanteesta. Tämän seurauksena lapsi saavuttaa tunteen, että oma itse on hyväksytty ja osa sosiaalista kokonaisuutta. Siten sosiaalisen identiteetin sekä sukupuoli-identiteetin saavuttaminen on mahdollista. Samalla lapselle kehittyy omantunnon perusta, joka kehittyy koko elämän ajan. (Dunderfelt 2011: 75-76.)

Keltikangas-Järvisen (2008: 157) mukaan yliminänsä sisältyy ihmisen ihanteet sekä eettiset ja moraaliset normit. Yliminä tuottaa häpeän- ja syyllisydentunteita ja säätelee ihmisen toimintaa tavoitteiden ja vaatimustason avulla. 4-5 - vuotiaana lapsen moraalikäsitys kehittyykin vauhdikkaasti ja hän pohtii hyvän ja pahan eroa (Mannerheimin lastensuojeluliitto). Ikävaiheessa otetaan huomioon vanhempien normit ja arvot pohdittaessa oikeaa ja väärää, ja sääntöjä halutaan noudattaa rangaistuksen pelosta. Omia tekoja arvioidaan lopputuloksen eikä tarkoituksen perusteella. On siis parempi rikkoa yksi astia tahallaan kuin vahingossa neljä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007: 126). Vilkkaan mielikuvituksen ansiosta lapsi saattaa kertoa juttuja, jotka eivät ole totta. Tällöin ei kuitenkaan ole kyse varsinaisesti valehtelusta, vaan toden ja sadun tahattomasta sekoittumisesta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Empatiakyky on kyky asettua toisen ihmisen asemaan sekä ymmärtää ja kokea mitä toinen ihminen ajattelee ja tuntee. Se on edellytys sille, että lapsi voi toimia prososiaalisesti ja osaa ottaa toiset lapset huomioon. Auttavaisuus, anteliaisuus, jakaminen ja lohduttaminen ovat luettavissa prososiaaliin taitoihin. Empatia kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa jo vastasyntyneestä alkaen, kun vauva pystyy havaitsemaan aikuisen surun ja pelon tunteita. Lapsi oppii empatiataitoja vain, jos häntä itseään kohdellaan empaattisesti. Tulkitsemalla eleitä ja ilmeitä lapsen kyky tunnistaa omia ja muiden tunteita kehittyy. Empatiataidot kehittyvät yksilöllisesti, riippuen kasvuympäristössä tapahtuvaan tunneilmapiirin ja ihmisten tunteiden huomiointiin. (Kronqvist & Pulkkinen 2007: 128-129.) 4-5 - vuotiaana prososiaalisen käyttäytymisen alueella esim. lelujen jakaminen ja muiden huomioon ottaminen alkavat yleisesti sujua jo varhaisvuosia paremmin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

3-7-vuotiaana elämänrytmien merkitys on lapsen kokonaiskehitykselle tärkeää. Vuorokauden, viikon, vuodenaikojen ja koko vuoden rytmitys rakentavat lapselle luottamusta tai epäluottamusta maailmaan. Säännöllisyys perusasioiden rytmityksessä on kaiken perusta, joihin sisältyy muun muassa nukkuminen ja syöminen. Myös perheen omat tapahtumat ovat lapsen kehitykselle tärkeitä, kuten syntymäpäivät ja vuoden juhla-aikoihin liittyvät rituaalit. (Dunderfelt 2011: 77.)

Alle kouluikäisen lapsen maailmaan kuuluu olennaisesti vilkas mielikuvitus. Loogisuus ja rationaalinen ajattelu saavutetaan noin 12 vuoden iässä, johon kuuluu käsitteellinen ajattelu, organisointi ja suunnittelu. Mielikuvitus ja leikki ovat yhteydessä toisiinsa. (Dunderfelt 2011: 78). Lapsi nauttii toisten lasten seurasta ja erityisesti rooli- ja mielikuvitusleikeistä (Mannerheimin lastensuojeluliitto). Noin viisivuotias lapsi leikkii jo sääntöleikkejä, jotka ovat jo hyvinkin fyysisiä: paljon kiipeämistä, juoksua, hyppimistä ja kilpailuja. Leikkiessään lapsi jäljittelee ympäristöään ja kokee leikin kokonaisuudessaan elämyksenä. (Dunderfelt 2011: 79.) Ylimmän kehittymisen loppupuolella, kun lapsi saavuttaa alustavan sukupuoli-identiteetin, myös leikit alkavat muuttua heidän sukupuoltaan vastaaviksi (Dunderfelt 2011: 76).

Fyysisten leikkien lisäksi lapsi on muutenkin 4-5 - vuotiaana jo entistä liikkuvaisempi, ja hän testaa mielellään uusia liikunnallisia taitoja. Lapsi voi osata jo hiihtää, luistella, uida ja pyöräillä ilman apupyöriä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.) Lasten väliset yksilölliset erot karkeamotorisessa kehityksessä saattavat kuitenkin olla suuria. Motoriset alueet jaetaan kahteen osaan: karkeamotoriikka tarkoittaa suurten lihasryhmien, ja hienomotoriikka taas pienten lihasten hallintaa. (Kronqvist & Pulkkinen 2007: 79.) Tässä iässä lapsi osaa jo usein käyttää saksia sekä tehdä ompelu- ja puutöitä sorminäppäryyden ja silmän ja käden yhteistyön kehittyessä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

4-5-vuotiaana lapsi alkaa vertailla itseään ikätovereihin. Lapselle on tärkeää, että hän pärjää leikeissä ja kokee omat kyvyt ja taidot tarpeeksi kehittyneinä suhteessa muihin samanikäisiin lapsiin. Jos lapsi kokee itsensä toistuvasti esim. kömpelöksi tai hitaaksi, se saattaa alkaa vaikuttaa lapsen itsetuntoon. Tällöin vanhemmilta saatava tuki on erityisen tärkeää lapsen vahvuuksien esiin nostamiseksi. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

5 Tutkimuksen toteutus

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Peruseriaatteena laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen, jossa tiedonhankinta on toteutettu mahdollisimman kokonaisvaltaisesti luonnollisissa tilanteissa. Laadullisessa tutkimuksessa on keskeistä löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Aineiston keruussa suositaan ihmistä tiedon lähteenä, ja oleellista on aineiston monitahoinen ja syvälinen tarkastelu. Laadullisen tutkimuksen aineisto hankitaan sellaisilla metodeilla, joissa tutkittavien mielipiteet tulevat esiin. Tutkittavat henkilöt valitaan tarkoituksenmukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009: 161, 164.)

Tapaustutkimus eli case-tutkimus on laadullisen tutkimuksen muoto, jossa tutkitaan yhtä tapausta, eli yhtä henkilöä, yritystä tai organisaatiota. Tarkoituksena on laadullisen tutkimuksen tavoin saada tutkittavasta ilmiöstä syvälinen, rikas ja kokonaisvaltainen kuva. Tapaustutkimuksen kohteena on aina tämänhetkinen ilmiö, ja se toteutetaan laadullisen

tutkimuksen tavoin luonnollisessa kontekstissaan. Yksi tapaustutkimuksen piirre on monien tutkimusmenetelmien ja -aineistojen käyttö, kun taas perinteisessä laadullisessa tutkimuksessa voidaan paneutua yhteen menetelmään. Teemahaastattelu on yleinen menetelmä tapaustutkimuksen tiedonkeruussa, koska se helpottaa ilmiön ymmärtämistä. Tutkimuskysymykset ovat usein muotoa miten, kuinka ja miksi. (Kananen 2013: 54, 56-58.)

5.1 Aineiston hankinta

Tässä tutkimuksessa käytetään kahta erilaista aineistonkeruumenetelmää, havainnointia ja teemahaastatteluja. Tutkimusprosessin alussa oli ajatus käyttää kolmantena aineistonkeruumenetelmänä valokuvakansion kokoamisprosessia, mutta lopulta menetelmiksi valittiin vain havainnointi ja teemahaastattelut. Valitsin havainnoinnin tutkimusmenetelmäksi, koska se tuntui luonnolliselta valinnalta. Laatimalla selkeän havainnointirungon havainnointi toimii tehokkaana ja selkeänä tutkimusmenetelmänä. Teemahaastattelut täydentävät, tukevat ja syventävät havainnointimateriaalia, ja niistä saa tärkeitä näkökulmia aikuisilta, jotka ovat tunteneet havainnoitavan lapsen jo parin vuoden ajalta.

5.1.1 Havainnointi

Havainnointi on tieteellisen tutkimuksen perusmetodi. Se on toimiva tiedonkeruutapa muun muassa sellaisissa tutkimuksissa, joissa tutkimuskohteena on yksi ihminen ja hänen vuorovaikutuksensa muiden ihmisten kanssa. Havainnointi on tietoista tarkkailua jolla saadaan tietoa esimerkiksi siitä, käyttäytyvätkö henkilöt todella sillä tavalla kuin he suullisesti kertovat. Havainnoinnin suorittaminen luonnollisessa ympäristössä mahdollistaa havaintojen tekemisen niissä autenttisissa tilanteissa, jossa ne tulevat ilmi. Havainnointi on ensisijaisesti laadullisten tutkimusten aineiston hankintatapa. (Vilkkä 2006: 37-38)

Valmistelin ennen havainnointikertojen aloittamista selkeän jäsentelyn siitä, mihin kiinnitän havainnoinnissa huomiota. Jäsentelin havainnointimuistiinpanoni Siitosen (1999) voimaantumisteorian osaprosessien mukaan, koska ne jäsentävät Siitosen mukaan voimaantumisen prosessia. (kts. Taulukko 1) Sovelsin havainnointirungon talliympäristöön sopivaksi, ja otin osittain huomioon myös lapsen ikätason kehityksen. (Liite nro 1) Havainnointini oli siis strukturoitua havainnointia, jossa oli etukäteen määritelty, mitä toiminnassa havainnoidaan (Kananen 2013: 90). Havainnointikertojen jälkeen kirjoitin havaintoni päiväkirjaan. Usein kirjoitin päällimmäiset ajatukset tallilla heti tunnin jälkeen, ja jatkoin kirjoittamista bussissa matkalla kotiin sekä tarvittaessa vielä kotona.

Havainnointi aineistonkeruumenetelmänä palveli omaa kiinnostustani tutkia aihetta syvällisemmin. Havainnoinnin aikana lapsi oli koko ajan ainoana ryhmässään ”erityishuomion” alaisena, ja sai mahdollisesti kokemuksen siitä, että hän on ulkopuolisen ihmisen silmissä

tärkeä, hyväksytty ja huomionarvoinen. Tämä voi toimia voimaantumista tukevana elementtinä. Hän sai myös yhden ylimääräisen ihmisen, jonka kanssa jakaa hevostoiminnan aikana syntyneitä tunteita ja kokemuksia. Havainnoin lasta yhteensä viiden kerran ajan.

Havainnointini oli sekä osallistuvaa havainnointia että havainnointia ilman osallistumista. Suurimmaksi osaksi olin ns. ulkopuolinen havainnoija, mutta osallistuin kuitenkin keskusteluun sekä lapsen että aikuisten kanssa. Joissain tilanteissa saatoin avustaa lasta hevosen hoitoon liittyvissä tilanteissa, selkään noustessa tai tavaroiden paikoilleen asettamisessa. Tuomen ja Sarajärven (2002) mukaan raja havainnoinnin ilman osallistumista tai osallistuvan havainnoinnin välillä ei ole tarkasti määritelty. Heidän mielestään havainnoinnissa ilman osallistumista tutkittavien ja tutkijan välinen kommunikointi ei ole tärkeässä asemassa, vaan tutkija toimii ikään kuin tarkkailijan roolissa. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkijan ja tutkittavien välinen kommunikointi on tärkeämpää tutkimuksen kannalta. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 81-82). Koin hyväksi tavaksi yhdistää molemmat menetelmät omassa havainnoinnissa. Olisi ollut luonnontonta olla talliympäristössä pelkästään ulkopuolinen havainnoija, ja sain keskusteluun ja toimintaan osallistumalla myös olennaista informaatiota havainnointikysymyksiini. Myös valokuvaus toi havainnointiini osallistuvan lähestymistavan. Huomasin, että viimeisillä kerroilla havainnointini alkoivat muistuttaa toisiaan, enkä saanut enää niin paljoa uutta materiaalia.

5.1.2 Haastattelut

Syvensin tutkimustani haastattelemalla teemahaastattelulla lapsen sijaisäitiä sekä ratsastuksenopettajaa. Ratsastuksenopettaja on myös tallin omistaja. Haastattelut toteutin havainnointikertojen päätteeksi. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä, ja siinä haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat kaikille haastateltaville samat, mutta kysymysten muoto ja järjestys voivat vaihdella (Hirsjärvi & Hurme 2008: 47-48). Teemahaastattelu muistuttaa vapaata keskustelua, ja on siten luonnollinen tapa käsitellä asiaa. Siinä pääsee myös keskustelemaan syvemmillä tasolla, mikä tukee laadullista tutkimustani. Teemahaastattelulle on keskeistä ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamat merkitykset, ja se tuo tutkittavien äänen kuuluviin (Hirsjärvi & Hurme 2008: 48). Haastattelut tukevat tutkimustani, sillä niiden kautta saan sellaisten aikuisten mielipiteitä havainnointini tueksi, jotka ovat tunteneet tytön pidemmältä ajalta. Teemahaastatteluilla kartoitan hevosharrastuksen ja voimaantumisen yhteyttä juuri pidemmältä aikaväliltä. Olen valinnut myös teemahaastattelun teemoittelun ja kysymykset Siitosen voimaantumisteorian osaprosessien mukaan. (Liite 2)

Haastattelin lapsen sijaisäitiä ja ratsastuksenopettajaa. Toteutin molemmat teemahaastattelut samana päivänä. Ratsastuksenopettajan haastattelun toteutimme tallilla, rauhallisessa ympäristössä päiväsaikaan. Sijaisäidin haastattelu toteutettiin perheen omassa kodissa, ja käytössämme oli häiriötön ja rauhallinen huone. Haastatteluihin oli varattu

kuhunkin tunti aikaa. Ratsasuksenopettajan haastattelu kesti 40 minuuttia ja sijaisäidin koko tunnin verran. Tein alkuun muutamia johdattelevia kysymyksiä, joista sain hyvää pohjatietoa ja jotka toimivat ikään kuin lämmittävinä kysymyksinä aiheeseen. Äänitin molemmat haastattelut.

5.2 Valokuvaus ja valokuvakansio

Toteutin lapselle valokuvakansion havainnointikertojeni yhteydessä. Koska tutkimukseni on tapaustutkimus ja keskityn yhteen tutkittavaan henkilöön, koin että minulle jää aikaa valokuvata lasta. Valokuvakansio on myös miellyttävä muisto hänelle, ja tukee voimaantumista sekä saattaa toimia voimavarana myös tulevaisuudessa. Valokuvasin lasta joka havainnointikerralla erilaisissa tilanteissa, joissa hän ratsasti ja toimi hevosten tai muiden eläinten kanssa. Lapsi sai myös itse toivoa, minkälaisissa tilanteissa ja mitä aiheita kuvaan. Hän sai myös halutessaan kuvata itse. Pysin toteuttamaan valokuvausta huomaavaisesti ja tyttöä kunnioittaen. Annoin hänelle tilaa ja aikaa tottua kameraan rauhassa. Puhuin myös siitä, että hän voi olla luonnollinen oma itsensä eikä antaa kuvauksen vaikuttaa toimintaan.

Pohdin opinnäytetyön alussa vaihtoehtoisia tapoja kansion toteutukselle. Yhtenä vaihtoehtona oli tehdä kansio lapsen kanssa yhdessä askarrellen. Tekemällä kansion yhdessä, lapsi voisi valita itse haluamansa kuvat ja mieleisen ulkoasun kansiolle. Ottamalla lapsen mukaan tekoprosessiin lapsen ääni ja osallisuus pääsisivät paremmin esiin. Opinnäytetyöprosessin alussa pohdin myös valokuvakansion hyödyntämistä aineiston hankinnassa. Tekemällä lapsen kanssa kansiota yhdessä, olisi mahdollista käyttää sen aikana nousevia ajatuksia ja tunteita myös aineistomateriaalina. Tutkimuksen edetessä päädyin kuitenkin jättämään yhteisen tekoprosessin pois aineistosta, koska koin että saan tarpeeksi materiaalia havainnoinnilla ja teemahaastatteluilla. Yhtenä vaihtoehtona kansion toteutukselle oli myös painattaa se jonkun valokuvausliikkeen kautta. Tässä vaiheessa ajatuksena oli kuitenkin toteuttaa kansio yhdessä tytön kanssa tavalla tai toisella.

Havainnointi- ja valokuvauskertojen aikana kuvasin aktiivisesti kaikkea toimintaa, jota tyttö tallilla teki. Toimintaan sisältyi ponien harjausta, kavioiden puhdistamista, varusteiden hakemista ja viemistä, varusteiden laittamista ponille, talutusta ja ratsastusta. Myös lukuisat muut tallin eläimet pääsivät osallisiksi valokuvausprojektiin. Kyselin työltä monesti, onko hänellä jotain tiettyä, mitä hän haluaisi albumiinsa kuvata. Usein tyttö vastasi kieltävästi, mutta joskus pienen vihjailun jälkeen hän keksi jonkun asian, mitä haluaisi kuvattavan. Hän ei myöskään halunnut kuvata itse.

Jokaisella havainnointikerralla otin noin 50-70 kuvaa, joten yhteensä niitä kertyi yli 300 kappaletta. Juteltuani opinnäytetyön ohjaajani kanssa tulikin siihen tulokseen, että valitsen suuresta kuvamäärästä itse albumiin laitettavat kuvat, ja kirjoitamme myöhemmin tytön

kanssa albumiin kuvatekstit yhdessä. Kuvia olisi ollut aivan liikaa yhdessä valitsemiseen, ja se olisi vienyt aivan liikaa aikaa. Juteltuani lapsen sijaisäidin kanssa, totesimme että noin 30 minuutin pituinen kuvatekstien kirjoittaminen on sopivan pituinen aika tytön keskittymiskykyä ajatellen. Päädyin valokuvakansion kokoamiseen smartphoto.fi - sivustolta löytyvän ohjelman avulla, koska koin sen kokonaisuuden kannalta yksinkertaisimmaksi tavaksi koota kansion.

Ennen viimeistä havainnointi- ja valokuvauskertaa valmistelin valokuva-albumia internetistä löytyvällä valmiilla ohjelmalla, ja täydensin sen viimeisen ratsastustunnin jälkeen senkertaisilla kuvilla. Kansiosta tuli 20-sivuinen, ja toteutin kansion hevosaiheisen teeman mukaisesti jossa hevosenkäkuviot ja hevosfiguurit toistuivat joka sivulla. Sain albumin samana iltana painovalmiiksi ja tilaukseen. Albumiin tuli yhteensä n.50 kuvaa, ja ne oli koottu aikajärjestyksessä ensimmäisestä havainnointikerrasta viimeiseen. Enimmäkseen sivuilla oli useampia kuvia samalla sivulla, mutta myös muutama iso yhden sivun kuva. Kuvat olivat myös lajiteltu osittain erikseen hoito- ja ratsastusaiheisiin sekä muihin kuviin. Etu- ja takakanteen valitsin mielestäni oikein hyvin onnistuneet kuvat.

Valokuva-albumin valmistuttua sovimme päivän, jolloin oli tarkoitus yhdessä tytön kanssa kirjoittaa kansion kuvatekstit. Keräsin valmiiksi tarvitsemani tarvikkeet; valkoiset kartongit, liiman ja kynät. Kyseisenä päivänä tyttö oli kipeä, joten päädyin siihen että toimitan albumin kuitenkin hänelle kyseisenä päivänä. Sijaisäidin kanssa näimme parhaaksi ratkaisuksi sen, että jätän tarvikkeet tytölle ja he voivat kirjoittaa tekstit myöhemmin yhdessä. Katsoimme albumia kuitenkin yhdessä tytön kanssa ja kävimme kuvaus- ja havainnointipäivien tapahtumia läpi. En halunnut siirtää albumin kuvatekstienkirjoitusta myöhemmäksi, koska olimme sopineet samalle päivälle myös sijaisäidin ja ratsastusohjaajan haastattelut.

Tallensin kaikki ottamani kuvat DVD-levylle, ja annoin levyn haastattelun yhteydessä sijaisäidille. Ajattelin, että levy mahdollistaa muidenkin kuin minun valitsemieni kuvien katsomisen ja kehittämisen tytön niin halutessa. Se mahdollistaa myös kuvien katsomisen tietokoneelta, ja niiden lähettämisen verkon kautta. Cd:ltä lapsi voi selailla kuvia itsenäisesti, ja valita rauhassa omat suosikkikuvansa. Lapsi voi valita myös suosikeikseen epäonnistuneilta tuntuneita kuvia, ja muodostaa niille omia tärkeitä merkityksiä. Jokaisella kuvalla katsovalle henkilöllä muodostuu omanlaisensa suhde kuviin, ja siksi jotkut tietyt kuvat saavat suuremman merkityksen kuin toiset. Kukaan toinen henkilö ei voi kertoa, mikä tai miksi jokin kuva on merkityksellinen toiselle. Levylle tallennetut kuvat saattavat joskus osoittautua erittäin tärkeiksi lapsen muodostaessa kuvaa itsestään ja omasta elämästään. (Harju 2009: 237.)

5.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksen aineisto on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä kaikille laadullisille tutkimuksille. Aineistolähtöisellä analyysillä

tutkimusaineistosta luodaan empiirinen kokonaisuus, jossa aikaisemmillä havainnoilla tai tutkimuksilla ei pitäisi olla mitään yhteyttä kyseessä olevan tutkimuksen tulosten kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 91, 95.) Tutkimuksessani halusin ottaa huomioon kaiken informaation, mitä tutkimusaineistoistani nousee. Aineistolähtöisellä analyysillä saan parhaiten selville tutkimukseni tavoitteen, eli tiedon siitä mitä voimaantumista ratsastusharrastus mahdollistaa juuri tutkimukseeni valitun tytön kohdalla.

Analyysi alkoi haastatteluiden litteroinnilla, eli aukikirjoittamisella. Sen jälkeen aineisto on pelkistetty eli redusoitu karsimalla tutkimukselle epäolennainen sisältö pois ja luomalla pelkistetyt ilmaukset valitulle sisällölle. Aineiston pelkistämistä ohjasi tutkimukseni tavoite. Havainnointipäiväkirjasta sekä aukikirjoitetusta haastatteluaineistosta on erivärisillä kynillä merkitty tutkimukselle olennaiset asiat. Tämän jälkeen aineisto on klusteroitu, eli aineistosta on kerätty samankaltaisia ilmauksia ja luotu ja nimetty niille yhdistävä alaluokka. Samankaltaiset ilmaukset voivat sisältää tutkittavan ilmiön piirteitä, ominaisuuksia tai käsityksiä. Yhdistävä luokka nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Alaluokista on edelleen kerätty yhtenäisiä sisältöjä ja niistä on edelleen muodostettu yläluokkia. Klusterointi on osa abstrahointia eli käsitteellistämistä, jossa edetään alkuperäisilmauksista teoreettisiin käsitteisiin. Käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 108-112.) Taulukoissa 1 ja 2 esitellään yhden yläluokan muodostamisprosessi.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
Hän kertoi että kun hän vähän kasvaa, saa hän ratsastaa vielä isommilla hevosilla.	Kiinnostus ja halu ratsastaa isommilla hevosilla
Hän on ite kuvannu ja kertonu, että kun hän on isompi, niin sit hän ratsastaa ilman taluttajaa.	Tavoite ratsastaa ilman taluttajaa
Sit toinen on kans, et kun hän on isompi niin sitten hän ratsastaa niillä isoilla hevosilla.	Tavoite ratsastaa isoilla hevosilla
Ja sit se, et kun hän on isompi, niin hän voi laukata.	Tavoite laukata
Ja sit kun hän on nähny kun nää muut ratsastaa ja tekee kaikkii temppujakin, et sit kun hänkin on isompi niin hänkin voi tehdä.	Tavoite tehdä temppuja
Jos kiinnostus ei lopahda ja intoo on, niin hän voi päästä sit jossain vaiheessa tomloseks avustajaks.	Mahdollisuus päästä avustajaksi
Ja sit tietenki voi ruveta kisaamaan ja näin	Mahdollisuus alkaa kisaamaan
Häntä en oo vielä ilmottanu leirille, mut ehkä vuoden päästä se vois olla jo tarpeeks iso.	Suunnitelmissa ratsastusleiri

Taulukko 2. Esimerkki alkuperäis- ja pelkistettyjen ilmausten muodostamisesta

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Kiinnostus ja halu ratsastaa isommilla hevosilla	Tulevaisuuden halut ja tavoitteet	Tulevaisuus
Tavoite ratsastaa ilman taluttajaa		
Tavoite ratsastaa isoilla hevosilla		
Tavoite laukata		
Tavoite tehdä temppuja	Tulevaisuuden mahdollisuudet	
Mahdollisuus päästä avustajaksi		
Mahdollisuus alkaa kisaamaan	Tulevaisuuden suunnitelmat	
Suunnitelmissa ratsastusleiri		

Taulukko 3. Esimerkki pelkistetyn ilmauksen, alaluokan ja yläluokan muodostamisesta

5.4 Tutkimuksen kulku

Valitsin tutkimuksen kohderyhmäksi alle 8-vuotiaan lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen. Alle 8-vuotiasta lasta oli yllättävän vaikeaa löytää, koska usein ratsastusta harrastavat lapset ovat jo reilusti kouluikäisiä. Alkusyksystä aiheen päätettyäni otin yhteyttä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kurssin järjestäneeseen opettajaan ja kyselin häneltä vinkkejä. Hänen suosituksestaan menin mukaan Suomen Ratsastajainliiton järjestämään tapahtumaan 6.10.2012, jonka aiheena olivat sosiaalipedagoginen hevostoiminta, ratsastusterapia sekä vammaisratsastus. Tapahtuman aikana verkostoiduin opettajan avustuksella muutamiin hevososaajiin, ja heidän joukostaan löytyi työelämän yhteyshenkilöni. Hänen tallillaan toimi pienten lasten ratsastusryhmä, josta löytyi sijaisperheeseen sijoitettu 4-vuotias tyttö. Tutkimukseni aikana hän täytti 5 vuotta.

Opinnäytetyöprosessini aloitin syksyllä 2012. Osallistuin opparistarttiin 14.9.2012, jonka jälkeen aloin hahmotella opinnäytetyöni aihetta sekä etsimään työelämän yhteyshenkilöä työlleni. Opinnäytetyösuunnitelmani palautin 23.11, ja esittelin suunnitelmani joulukuussa 2012. Tammikuun aikana kirjoitin teoreettista viitekehystä ja kävin tallilla tapaamassa tutkimuksen kohteena olevaa tyttöä, hänen sijaisäitiään ja ratsastuksenopettajaa/tallinomistajaa. Helmikuun ensimmäisellä viikolla sain tutkimusluvan, ja aloitin havainnointi- ja valokuvauskerrat tallilla. Ensimmäinen kerta oli 7.2.2013. Alustavasti sovimme, että pidän n. 4-5 kertaa havainnointi- ja valokuvauskertoja, mutta myöhemmin päädyin viiteen kertaan. Kerrat sijoittuivat torstai-iltapäiviin viikoille 6-12. Päivät olivat 7.2, 14.2, 28.2, 14.3 ja 21.3. Valokuva-albumin sain postitse torstaina 4.4, ja sovimme kuvatekstien kirjoituspäiväksi 10.4. Molemmat teemahaastattelut toteutin 10.4, ja litteroin haastattelut viikolla 16. Seuraavilla viikoilla analysoin aineiston ja kirjoitin tutkimuksen tulokset auki. Toukokuun aikana kirjoitin johtopäätökset, johdannon ja pohdinnan. Kesällä 2013 suoritin työn viimeistelyn, ja valmiin työn esittelin 20.8.2013.

6 Tutkimuksen tulokset

Havainnoitava tyttö on ollut sijoitettuna sijaisperheeseen noin kahden vuoden ajan. Pian sijoituksen jälkeen hän aloitti ratsastuksen viereisellä tallilla. Tutkimusta tehdessä hän oli siis ratsastanut jo melkein kaksi vuotta. Opinnäytetyössäni havainnoin toimintaa viiden kerran ajan kevättalvella 2013, ja ratsastusharrastus jatkuu normaalisti myös tutkimukseni jälkeen.

Aineiston analyysin jälkeen tulokseksi muodostui viisi yläluokkaa: yhteisöllisyys, tunne-elämän kokemukset, vuorovaikutus, persoona sekä tulevaisuus. Tuloksissa käsitellään sekä haastattelujen että havainnoinnin aineistot. Luokat kytkeytyvät toisiinsa monilta osin, koska on kyse suuremmasta kokonaiskuvasta. Tytön elämä muodostaa tiiviin ja erottamattoman kokonaisuuden, mutta tutkimuksen nimissä aineisto on luokiteltu näihin viiteen yläluokkaan. Olen pääosin lainannut sitaatteihin ainoastaan haastatteluista nousseita asioita, mutta aineistosta löytyy myös kohtia, joissa olen käyttänyt havainnoitavan tytön omia kommentteja. Olen muuttanut havainnoitavan tytön nimen Hennaksi anonymiteetin säilyttämiseksi. Olen merkinnyt sitaattien perään H1 tai H2 sen mukaan, kummasta haastattelusta sitaatti on otettu. H1 tarkoittaa ratsastuksenopettajaa ja H2 sijaisäitiä.

6.1 Yhteisöllisyys

Yhdeksi pääluokaksi muodostui talliympäristöön kuuluva yhteisöllisyys. Sekä haastatteluista että havainnointimateriaalista nousi yhteisöllisyyteen liittyviä asioita.

Havainnointimateriaalin mukaan kaikki sijaisperheen tytöt sekä sijaisäiti ratsastavat samalla tallilla. Usein sijaisäiti on ratsastuksen ajan mukana taluttamassa tyttöä, ja jos hän ei pääse niin joku muu sijaisperheen tytöistä tai tallin vakinaisista avustajatytöistä toimii taluttajan roolissa. Yhdellä havainnointikerralla sekä tytön oma sisko sekä sijaisperheen tytär olivat myös mukana samalla ratsastustunnilla tytön kanssa.

Sijaisperheen koti sijaitsee tallin välittömässä läheisyydessä, joten matka tallille ei kestä kauaa. Tallille pääsee kulkemaan aina silloin kun haluaa. Tallin väki ja tytön sijaisperhe ovat aktiivisesti tekemisissä keskenään. Sijaisäiti uskaltaa päästä Hengan jo muiden perheen tyttöjen kanssa tallille, koska tietää jonkun aikuisen olevan tallilla aina paikalla.

”Se mikä tässä on ihan loistavaa et tästä pääsee pihan poikki kulkemaan aina kun siltä tuntuu ja et nykyään Henna on kuitenkin niin iso et mä voin päästää sen noiden isompien tyttöjen kanssa kun mä tiedän et siel on kuitenkin aina aikuinen paikalla”. H2

Ratsastuksenopettaja kuvaa haastattelussa talliyhteisöä kylämäiseksi yhteisöksi, joita on ollut ennen vanhaan. Hän kertoo, että naapurin tytöt tulevat usein viikonloppuisin tallille heti

aamusta, ja he tekevät asioita ja viettävät aikaa yhdessä siellä koko päivän. Heillä on kivaa, kun kaikki ovat yhdessä.

”Joskus kun yrittää selittää jollekin et meil on siel kivaa et kun me ollaan kaikki siel yhdessä..tai että noi naapurin tytöt tulee tänne viikonloppuna et ne tulee aamulla ja koko päivän ne tässä hengaillee ja sit me tehään täs kaikkii hommii yhdessä. Et ennen vanhaan varmaan oli tällasii kylii jossain.” H1

Yhteisöllisyyden tunnetta lisää runsas yhdessä tekeminen ja toimiminen, mikä näkyi jokaisella havainnointikerralla. Jokaisella kerralla Henna hoiti ponin yhdessä sijaisäidin, siskon, sijaisperheen tyttären tai tallin oman vakituisen avustajan kanssa. Hoitotoimenpiteisiin kuului ponin haku tarhasta, harjaus, kavioiden puhdistus sekä varusteiden laittaminen. Sama henkilö toimi myös taluttajana ja avustajana ratsastuksen aikana.

Havainnointimateriaalin perusteella talliyhteisössä huomioidaan vuoden perinnejuhlat. Havainnoinnin ajalle sattunut pääsiäinen toi tallille pienet pääsiäisnoidat. Jokaiselle ratsastajalle tehtiin kasvomaalaukset, ja päihin solmittiin huivit. Ratsastustunnin ohjelmaan kuului naapurustossa virpominen hevosten selästä. Virpomisesta lapset saivat palkaksi erilaisia suklaisia ja makeita yllätyksiä, joita sai syödä tunnin jälkeen.

Havainnoissa kiinnitin huomiota siihen, että niin Hennalla kuin lähes kaikilla muillakin tallin ratsastajilla on ratsastusseuran oma ratsastustakki, mikä on brodeerattu tallin logolla ja omalla nimellä. Muitakin yhteisiä tuotteita, kuten t-paitoja, on hankittu. Tallilla järjestetään myös paljon erilaisia tapahtumia, joihin sijaisperheen jäsenet aktiivisesti osallistuvat. Ratsastuksenopettajan mukaan yhdessä tekeminen, yhteiset tapahtumat sekä myös samanhenkiset takit luovat yhteenkuuluvaisuuden tunnetta.

”Mut et kyllähän täs hyvin vahva sellanen yhteenkuuluvaisuuden tunne tulee et kun tehään yhdessä ja kaikissa tapahtumissa ollaan ja kaikilla on ne samanlaiset takit...” H1

Molemmista haastatteluista nousi esiin tallin säännöt, joiden mukaan tallilla käyttäytyään. Sääntöjä ei kuitenkaan varsinaisesti selitetä kenellekään, vaan kaikki luontevasti noudattavat niitä. Havainnointien aikana Henna käyttäytyi tallissa mallikkaasti ja nätisti.

”Tallissa ollaan nätisti kun kaikki muutkin on nätisti. Ja eläimiä kohdellaan hyvin ja nätisti.. Et se on jotenkin ihan luontevaa.” H1

Henna on ollut 3-vuotias, kun on aloittanut käymään tallilla. Sijaisäidin mukaan hän on ikään kuin kasvanut tallin käyttäytymissääntöihin jo pienestä asti. Hän ei ole myöskään ikinä vastustanut näitä sääntöjä, vaan ne ovat olleet hänelle itsestäänselvyys. Joskus kuitenkin

joku asia saattaa unohtua pieneltä ratsastajalta, esimerkiksi ettei hevosen takajalkojen takaa saa kiertää.

”Kyl sit joskus jos vaikka et ei saa mennä siel ponin takajalkojen takaa et äläpä tuu tänne muistatkos heppa saattaa vaikka potkasta niin kyl Henna heti sit muistaa kun hänelle huomauttaa...” H2

Sijaisäidin haastattelun perusteella Hennan uskotaan kokevan yhteenkuuluvuutta ja kuuluvansa talliyhteisöön. Hän osallistuu omalla panoksellaan, ja osallistumisen uskotaan kasvavan iän karttuessa. Henna on myös aina innolla tapahtumissa mukana.

”Uskon että Henna tuntee kuuluvansa porukkaan, et omalla panoksellaan hän on yks muiden joukossa, et tietysti se viel vahvistuu ja kasvaa siinä vaiheessa kun hän kasvaa ja alkaa itsenäisesti toimiin. Ja sit kun on noita tallin järjestämiä juttuja, kun heillä on vaikka mitä, niin Henna on aina innolla osallistumassa mukaan.” H2

6.2 Tunne-elämän kokemukset

Toiseksi yläluokaksi muodostui talliympäristössä tapahtuvat erilaiset tunne-elämän kokemukset. Jokaisella havainnointikerralla näkyi selkeästi Hennan innostuneisuus ja iloisuus harrastuksesta. Se ilmeni myös molemmista haastatteluista. Henna on ollut aina innoissaan tallille menemisestä, ja innostuneisuus on vielä kasvanut alkuajoista. Jos ratsastus jää joskus välistä, hän ilmaisee myös pettymyksen tunteet.

”Kyllähän Henna on tykänny ihan hirveesti, ja se innostuneisuus on kyl just se mikä täällä eniten näkyy.” H1

”Et Henna ei oo ikinä sanonu et hän ei halua mennä, et hän on ollu aina innoissaan menossa, et alkuvaiheessa se on toki ollu ehkä semmosta varautuneempaa innostuneisuutta. Henna odottaa aina niitä ratsastuspäiviä todella paljon, ja sit jos joskus jää ratsastukset jostain syystä väliin niin hän on kyl vähän pettynyt. Hän hyväksyy sen kyl ihan, mut selkeesti et no voi ei ois ollu ihan kiva.” H2

Sijaisäidin haastattelusta selvisi, että ilon, ylpeyden ja onnistumisen tunteita aiheuttaa etenkin onnistuminen ravaamisessa, mutta myös uuden oppiminen, taitojen kasvaminen ja itsenäisesti asioiden tekeminen. Ravaaminen on jännittänyt Hennaa jossain vaiheessa, mutta viime aikoina se on sujunut hyvin. Ravaamisen sujuessa, Hennasta huomaa, kuinka mahtava asia se on. Taitojen kasvaessa myös ylpeys omasta osaamisesta on kasvanut.

”Ainakin tää ravaaminen kun se on mennyt niin hyvin nyt niin sen oikeen huomaa et miten mahtava juttu se on koska se kuitenkin vähän jännitti ja pelotti jossain vaiheessa niin sitku pääsee siitä yli ja huomaa et tää meneekin ja sujuukin iha hyvin ja sit et pystyy itsenäisesti toimiin ja tekeen ja oppii koko ajan enemmän ja enemmän niin ne aiheuttaa niitä ilon tunteita ja että on tosi kivaa.” H2

”Sit ku taidot kasvaa niin sit tulee sellasta ylpeyttä siitä et mä osaan ja mä pärjään. Et sen näkee jotenki ku kävellään ryhdikkäästi ja ollaan hyvin niinku ylpeästi siitä.” H2

Positiivisia tunnekokemuksia antaa myös se, jos saa hevosen toimimaan haluamallaan tavalla. Pienellä ratsastajalla on aina apunaan taluttaja, mutta omia taitoja saa kokeilla joka tunnilla. Ratsastuksenopettajan haastattelusta käy ilmi, kuinka mahtava kokemus on saada iso hevonen tottelemaan. Hevosen hallitseminen tuntuu myös hänestä itsestään hyvältä.

”Et nehän on mahtavii kokemuksii kun sä pysäytät ison hevosen ja sä oot tehny vaan pienen jutun ja hevonen on vaan ja pysyy paikoillaan tai sit se lähtee liikkeelle kun sä pyydät sitä. Et onhan ne semmossii juttui et itestäkin tuntuu hyvältä kun ne tottelee ja voi hallita jotain.” H1

Ratsastuksenopettajan haastattelun mukaan ylpeyttä on aiheuttanut myös muun muassa uusien ratsastustarvikkeiden saaminen. Ratsastussaappaat, turvaliivi ja uusi kypärä olivat mieleisiä. Myös oman nimikoidun takin saaminen on ollut erittäin suuri ilon aihe, jota on esitelty ylpeänä myös opinnäytetyön tekijälle. Seuraavassa lainauksessa ratsastuksenopettaja kuvaa tytön reaktioita uusien tarvikkeiden saamisesta. Opettaja halusi ottaa kuvan työstä, koska hän näytti ihan oikealta ratsastajalta. Lainauksessa opettaja kuvaa myös tytön vastauksen hänen kommenttiinsa.

”Sit mä sanoin että mä otan nyt susta valokuvan et sä oot ihan oikeen ratsastajatyttö näkönen. Niin oonkii, niin xxx:kin sano, ja sit hän poseeras mulle. Et yhtäkkiä ku sä saat niinku koko täyden setin niin se oli sit ihan semmonen et huuuhuh, vitsit sentään. Hyvä et pysty ratsastamaan niillä. Sit seuraavalla kerralla kun toinenkin samalla tunnilla ratsastava tyttö tuli niin silläkin oli sit samanlaiset. Sit ne marssi molemmat niissä vähän liian pitkissä saappaissaan ja oli ehkä vähän paha kävelläkin mut ei se mitään.” H1

Jokaisella havainnointikerralla oli havaittavissa Hennan vapautuminen ratsastuksen aikana. Se ilmeni lisääntyneenä puheena ja rupatteluna milloin mistäkin aiheesta, sekä innostuneisuuden tunteen lisääntymisenä. Puheen lisääntyminen ja innostuneisuus suuntautui vaihdellen

opinnäytetyön tekijään, taluttajaan, sijaisäitiin tai ratsastuksenohjaajaan. Poimin havainnointiaineistosta muutamia kommentteja, joista innostuminen ilmenee. Tyttö saattoi hyväntuulisena huudella ratsastuksenohjaajalle esimerkiksi:

”Mä pidän nää kantapäät alhaalla tällä tavalla kun ravataan!”

”Kato xxx, mä osaan mennä ilman käsiä!”

”Joo, kyllä mä vaan jaksan ravata vieläkin!”

Myös haastatteluissa ilmeni tytön estoton tunteiden ilmaisu. Sijaisäiti kuvaa Hennan tunteiden ilmaisua tyypilliseksi pienten lasten tavaksi ilmaista asioita. Tunteet ilmaistaan suoraan sydäimestä heti, kun joku asia juolahtaa mieleen. Sijaisäidin seuraavasta lainauksesta käy ilmi myös tytön innostunut kommentti, kun joku asia onnistuu.

”Joo hän on hyvin estottomasti sillain niinku ihanasti pienet lapset et ku joku asia juolahtaa mieleen tai joku onnistuu niin se on heti et kato, mä osasin! Et se tulee niin sillain sydäimestä.” H2

Talliympäristössä kohdataan positiivisten tunteiden lisäksi myös epäonnistumisia. Toisessa haastattelussa nousi esiin kokemus hevosen selästä tippumisesta. Henna on tippunut kerran hevosen selästä, mutta se oli loppujen lopuksi kuitenkin kasvattava kokemus. Säikähdysten jälkeen hän nousi takaisin hevosen selkään, ja ratsastusta jatkettiin eikä tapahtunutta jääty liikaa voivottelemaan. Tapahtuman jälkeen Henna tietää, että tippumista ei tarvitse pelätä, eikä maailma kaadu siihen.

”Et sit vaan jatkettiin et maailma ei kaatunu siihen ja sitä ei jääty voivotteleen et nyt vaan ylös. Vähän säikähti mut et sekin kokemus on nyt takana et maailma ei kaatunu siihen ja et sitä ei tarvi pelätä.” H2

Elämän rajallisuuden kohtaaminen tulee ajankohtaiseksi, kun joku eläinystävä kuolee. Kuoleman kohtaaminen talliympäristössä tuli havainnointien aikana esiin kerran sekä toisessa haastattelussa. Havainnoinnin aikana Henna puhui opinnäytetyön tekijälle tallin menehtyneistä hevosista, jotka ovat ”hevosten pilvessä”. Ratsastuksenopettaja kertoi haastattelussa että talliympäristössä joutuu kohtaamaan sekä hevosten että muiden eläinten kuolemista. Talliympäristössä oppii siihen, että kuoleminen on osa elämää.

”Et tääl joutuu kuitenkin käsittelemään niinku kuolemista ja muuta, et siihenkin oppii et kuoleminen on ihan tavallista.” H1

Sijaisäiti ilmaisi haastattelussa, että harrastus on hyväksi koko tunne-elämän kannalta. Hänen mielestään jossain porukassa ja eläinten kanssa oleminen on tosi tervettä. Kivan ja mielekkään harrastuksen kautta voi läpikäydä sekä positiivisia että negatiivisiakin tunnekokemuksia. On hyvä että on joku asia, mikä elämässä kantaa.

”Se on tosi tervettä että on jossain porukassa ja eläinten kanssa ja pääsee positiivisia tunteita läpikäymään ja ehkä käsittelemään jotain negatiivisiakin asioita niinku semmosen kivan jutun kautta et on se hyväks. Ja onhan se ihan kelle tahansa hyväks et on joku asia mikä oikeesti kantaa.” H2

6.3 Vuorovaikutus

Yhdeksi yläluokaksi muodostui erilaiset vuorovaikutukseen liittyvät asiat.

Merkittäväksi asiaksi sekä havainnointi- että haastatteluaineistosta nousi kehitysvammaisten kohtaaminen tallilla. Hennan oman ratsastustunnin jälkeen oli aina kehitysvammaisten tunti, joten tyttö kohtaa heitä jokaisella ratsastuskerralla. Tallilla järjestetään myös muina päivinä kehitysvammaisten tunteja, joten he ovat muutenkin tuttu näky talliympäristössä. Kummastakin haastattelusta nousi kehitysvammaisten kohtaaminen positiivisena asiana. Tytön rohkeus kohdata erilaisia ihmisiä on kasvanut kehitysvammaisten tapaamisten myötä, ja nykyään hän uskaltaa jo antaa vaikka käsipäivää.

”Hän tapaa niitä jatkuvasti tässä.. Hän näkee, et ne ei oo mitenkään kummallisia, vaikka 70-vuotias ”Petri” tulee joka kerta sanomaan että ”mää oon ollu töissä” ja siinä Henna siinä sit vaan niinku et joo-o..” H1

”Muistan kyl ajan kun häntä ujostutti hirveesti nää kehitysvammaset ku ne saattaa tulla hyvin reippaastikin siihen höpöttämään ja työntää kasvot kiinni ja kysyy et ”mitä sinulle kuuluu?”. Nykyään Henna uskaltaa jo vastata ja antaa vaikka käsipäivää.” H2

Ratsastustunnin aikana oltiin tiiviisti vuorovaikutuksessa aina senkertaisen avustajan kanssa. Hennan avustajana toimi joko tallin oma avustaja, sisko, sijaisperheen tytär tai sijaisäiti. Havainnointien perusteella yhteistoiminta ja vuorovaikutus oli aina hieman erilaista, mutta pääosin hyvin positiivista ja kannustavaa. Avustajan kanssa toimiessa lapsi pääsi turvallisesti oppimaan uusia hevosiin liittyviä taitoja, sekä kokemaan yhdessä tekemisen iloa. Havainnoinnin aikana kaikki tallin avustajat suhtautuivat tyttöön myönteisesti ja avoimesti. He kyselivät kuulumisia, opastivat ja neuvoivat, vastasivat kysymyksiin ja jaksoivat kertoa asiat niin että pienikin lapsi voi ne ymmärtää. He antoivat tytölle pieniä tehtäviä, ja varmistivat että hän on ymmärtänyt tehtävät oikein. Myös haastatteluista kuvastui avustajien positiivinen suhtautuminen tyttöön. He tulevat keskenään hyvin toimeen ja avustajat antavat

Hennankin tehdä hevosen hoitoon liittyviä asioita. He opettavat, miten hevosten kanssa toimitaan turvallisesti.

”Henna tulee niiden avustajien kans kyl hyvin juttuun, ja et ne avustajat on kyl tosi taitavia ja tääl on kyl kaikki avustajat tosi hyviä ja mukavia. Se mikä niissä on ihan loistavaa niin et ne antaa sit tän pienenkin tehdä et just puhdistaa kaviota ja harjata. Ne opettaa niinku siinä koko ajan sitä et miten toimitaan eläimen kanssa ja mitä pitää varoa et ollaan siinä niinkun turvallisesti. Sithän Henna koko ajan kyselee heiltä kaikkii asioita, mut just se et heiltä SAA kysyä.” H2

Havainnointimateriaalin mukaan tallilla näkyi usein muussakin vuorovaikutuksessa kunnioittava, hyväksyvä ja kannustava suhtautuminen nuorta ratsastajaa kohtaan. Avustajien lisäksi varsinkin tallinomistajan/ratsastuksenopettajan vuorovaikutus tyttöä kohtaan oli rohkaisevaa. Hän neuvoi ja kertoi lapsille asiat selkeästi ja ymmärrettävästi, ja suhtautui heihin tasavertaisesti. Hän piti lapsia yhtä tärkeinä kuin muitakin ratsastajia. Hän kannusti ja kehui, kun joku onnistui tekemään jonkun asian hyvin. Tallilla oli havaittavissa hyvä yhteishenki. Siellä tervehdittiin kaikkia, autettiin ja opastettiin. Myös haastatteluista ilmeni tallin hyvä henki. Porukkaan pääsee helposti mukaan.

”No tää meidän talli on tällanen et tääl on hyvä henki.” H1

”Sehän täs on kiva et kun tääl on just niin paljon erilaisii ihmisii kautta linjan niin siel on hyvin semmonen hyväksyvä ilmapiiri ja et pääsee helposti mukaan porukkaan.” H2

Havainnointien aikana huomasin, että Henna uskaltaa tallilla kertoa omia mielipiteitä ja ajatuksia, pyytää tarvittaessa apua, sekä myös kieltäytyä jostain asiasta, jos se ei tuntunut hyvältä. Tyttö uskaltautui alkukankeuden jälkeen aina puhumaan hyvinkin vuolaasti, ja kertomaan ajatuksiaan sekä avustajalle että opinnäytetyöntekijälle. Hän myös kyseli paljon esimerkiksi varusteista, jos ei tiennyt mitä ne olivat ja mitä niillä tehtiin. Hän pyysi apua myös opinnäytetyön tekijältä, usein hyvinkin reippaasti. Ratsastuksen aikana Henna kieltäytyi ravaamisesta, jos se ei tuntunut hyvältä ajatukselta tai hän ei enää jaksanut. Havainnoidessa tuntui siltä, että tyttö sai olla vapaasti oma itsensä. Sijaisäiti kertoi haastattelussa, että tyttö ei myöskään ole liian riippuvainen hänestä, jos hän ei joka kerta pääse mukaan. Henna kyllä pärjää ja uskaltaa puhua ja pyytää apua tarvittaessa.

”Henna ei oo sillä tavalla minusta riippuvainen että jos mä en joka kerralla pääse mukaan niin hän hyvin siellä pärjää ja on ihan rohkee puhumaan ja olemaan siellä muitten kanssa. Et kyl hän uskaltaa puhua ja sanoo omat mielipiteensä ja kysyä ja pyytää apua.” H2

Havainnoidessani huomasin, että tallilla ohjataan lapsia iänmukaiseen omatoimisuuteen sekä ohjeiden kuuntelemiseen. Pienillä lapsilla mukana tekemässä on aina joku aikuinen, joka varmistaa sen, että kaikki tehdään oikein ja turvallisesti. Lapsille annetaan kuitenkin pieniä itsenäisiä tehtäviä, joita ovat esimerkiksi riimun vieminen naulaan, harjakorin hakeminen ja suitsien kantaminen satulahuoneesta. Tyttö otti jokaisella havainnointikerralla tehtävät innostuneesti vastaan ja lähti reippaasti hoitamaan niitä. Välillä hän saattoi tarvita apua oikean naulan tai harjakorin valitsemisessa. Sijaisäidin mukaankin Henna mielellään tekee aina mitä sanotaan. Hänen mukaansa tallilla pääsee osallistumaan taitojen mukaisesti. Hevosen selässä tietenkin taluttaja ohjaa vielä aika paljon toimintaa.

”Kun valmistellaan hevosia että tuo sitä ja vie tätä, niin hän kyl mielellään tekee aina mitä sanotaan. Et hevosen selässähän se on tietenki sitä et siin on se taluttaja joka aika paljon vielä ohjaa sitä toimintaa.” H2

”Täällä pääsee kyllä osallistumaan et mikä on ikä ja kyky ja taidot ja edellytykset.” H2

Ratsastuksenopettajan mielestä pienet ratsastajat noudattavat taluttajien ohjeita jo aika hyvin, vaikka taluttaja saattaa vaihtua jokaisella kerralla.

”Et meillähän on joka kerta eri taluttajat ja jokaisella on vähän erilaiset ohjeet niin siltikin musta nää aika hienosti noudattaa kaikkien näiden ohjeita ollakseen näin pieniä. Et kylhän meillä aika pitkälle koitetaan samalla tavalla kaikki asiat aina selittää, mutta siltikin onhan niissä kaikissa vähintään sävyero.” H1

Havainnointimateriaalin mukaan Hennan kanssa samalla ratsastustunnilla käy muitakin pieniä lapsia. Osa on samaa ikäluokkaa tytön kanssa, ja heidän kanssaan on hyvä kaveerata ennen tai jälkeen ratsastustunnin. Havainnointien aikana tapahtui aika vähän vuorovaikutusta ikätovereiden kanssa, mutta kerran he toisen tytön kanssa kierivät ja iloitsivat pehmeissä lumikasoissa. Ratsastuksenopettajan mukaan samanikäiset lapset kaveeraavat tallilla ja kulkevat joskus käsi kädessä.

”Tuol on yt sit muitaki noita samanikäisiä, niin ne kaveeraa ja kulkee välillä käsi kädessä siellä.” H1

Havainnointimateriaaliin pohjaten talliympäristössä tapahtuu vuorovaikutusta ihmisten lisäksi myös erilaisten eläinten kanssa. Hevoset, kissat, koirat, vuohet, kanat, linnut, marsut ja ankat saavat osansa pienen ratsastajan huomiosta. Havainnointien aikana lapsi seurusteli hevosten lisäksi kissojen ja koirien kanssa. Kanoja ja vuohia tarkasteltiin ja ihailtiin

kauempaa kanalan ovelta tai aitauksen takaa. Kissoja ja koiria tyttö silitteli ja paijasi, ja eläimet olivat selkeästi tottuneet lasten läsnäoloon. Eläimet ottivat vastaan hellyydenosoitukset, ja kissat usein puskiivat ja kehräsivät ja tulivat välillä syliin. Erityistä huomiota Henna osoitti vanhalle kuurolle koiralle. Hevosille hän jutteli, sekä silitteli ja taputteli niitä. Sijaisäidin haastattelussa tuli esiin eläinten voimauttava merkitys. Hevosissa on paljon samaa kuin koirissa. Niille voi puhua mitä vain ja ne kuuntelevat.

”Sit eläimet on aina semmosii voimauttavia ja et kyl sen huomaa täällä kotonakin niinku koirista et niille voi puhuu mitä vaan ja ne kuuntelee ja et hevosissa on kuitenkin vähän sitä samaa.” H2

Sijaisäidin haastattelussa käsiteltiin harrastuksen ja leikin yhteyttä. Ratsastusharrastus nousee esiin sijaisperheen lasten kanssa leikkiessä. Koska kaikki lapset käyvät tallilla ja tuntevat suurimman osan tallin ihmisistä ja eläimistä, yhteinen leikki mahdollistuu helposti. Lapset leikkivät tallia, jossa Henna on ratsastaja ja istuu toisten lasten selässä. Lapset konttailevat, laukkailevat ja pukittelevat leikkiessään.

”Ne leikkii tallia, jossa nää isommat on heppoja ja sit Henna on ratsastaja ja sit ne konttailee tuolla ja sit aina joku on tallinomistaja. Sit täällä ne tietysti laukkailee ja Henna istuu toisten selässä ja sit ne välillä pukittelee et se on ihan hauskaa.” H2

6.4 Persoona

Yhdeksi yläluokaksi muodostui Hennan persoonaan kohdistuvat sisältöalueet. Henna on nyt 5-vuotias, ja on sekä biologisessa että sijaisperheessä kuten päiväkotiryhmässäkin joukon nuorin. Tallilla hän on saanut kuitenkin kokea, miltä tuntuu olla isomman roolissa. Hän on omassa ratsastusryhmässään vanhin, ja saa välillä neuvoa ja ohjata pienempiä ratsastajia. Havainnoinnin aikana pienemmän neuvominen tapahtui ainoastaan kerran. Hän kielsi satulahuoneessa yhtä n.1,5-vuotiasta lasta siirtelemästä tavaroita väärään paikkaan. Haastatteluista asia tuli esiin molemmilla kerroilla.

”Nyt tässä pienten ryhmässä Henna on vanhin, niin se on hänelle semmonen juttu et hän näyttää vähän esimerkkiä ja on siinä sitten vähän isompi, niin se tekee hänelle hyvää. Se on ollu hänelle tosi hyvä että hän saa sellasta rohkeutta ja vahvuutta siitä, että hän on se osaavin.” H2

”Henna alko yhes vaihees huolehtimaan yhestä toisesta tytöstä ja se otti kädestä kiinni ja yhdessä mentiin ja sitte oli vähän niinku se semmonen et ku mä oon täällä vähän tämmönen isompi niin mä voin täs vähän huolehtii täst pienemmästä... Niin sitte täällä voi ottaa vähän isomman roolin.” H1

Ison tytön roolista kertoo myös se, että Henna saa ratsastaa sellaisilla poneilla, joilla ihan pienimmät eivät vielä saa mennä. Kookkaammat ponit kuuluvat tähän ryhmään, sekä yksi vaikeammin hallittava shetlanninponi. Havainnointien aikana tyttö ratsasti kerran tällaisella isommalla ponilla, sekä kerran kyseisellä shetlanninponilla. Ratsastuksenopettajan haastattelun mukaan haastavammalla hevosella ratsastaminen on isojen tyttöjen mielestä tärkeää, koska kaikki eivät sillä tietyllä hevosella saa mennä.

”Jos hän saa esimerkiksi xxx:n, joka on tällanen haastava hevonen..niin siitä on tullut tällanen vähän et sillähän ei kuka tahansa saakaan ratsastaa. Ja et sitkun nää isot tytöt saa sillä ratsastaa niin sehän on aika tärkeää, et kun me osataan ja pystytään täl meneen.” H1

Havainnointimateriaalin mukaan Hennan käytöksessä oli havaittavissa hyvän itseluottamuksen ja -tunnon piirteitä. Hän käsitteli poneja varmoin ottein, välillä vähän jopa ”komensi” sekä siirteli ponia karsinassa reilusti työntämällä. Hän näytti olevan suhteellisen varma olemisessaan eikä vähätellyt itseään tai toimintaansa. Hän halusi joka kerralla päättäväisesti puhdistaa ponin kaviot, sekä hoitaa hänelle annetut tehtävät. Hän uskalsi kysyä, jos ei tiennyt sekä pyytää tarvittaessa apua. Havainnoitaessa vaikutti siltä, että hän viihtyy itsessään. Itseluottamusta käsiteltiin myös molemmissa haastatteluissa. Ratsastuksenopettajan mukaan pienikin ison eläimen hallitseminen nostaa itseluottamusta. Sijaisäidin mukaan tallissa oleminen ja kulkeminen itsenäisesti ovat kehittyneet koko ajan. Myös ravaamisessa jännityksestä on päästy. Luottamus selässä pysymiseen on kasvanut, eikä haittaa vaikka jalustin tippuisi.

”Ainahan se kasvattaa kun puuhaa noiden elukoiden kanssa et just kun sä hallitset vähänkin sitä niin kyl se joka kerta nostaa sitä itseluottamusta.” H1

”Kyl toi tallissa kulkeminen ja oleminen et kyl Henna siel uskaltaa hyvin itsenäisesti olla ja mennä, et sehän on kehittyny koko ajan. Se ravaaminen hänt jossain vaihees jännitti mut nyt on päästy siitä et hän kyl mielellään ravaa, et on tullu se luottamus et kyl mä osaan ja mä pysyn tääl selässä, ja vaikka jalustin tipahtaa niin ei oo mitään hätää.” H2

Molempien haastatteluiden aikana puhuimme tallilla tapahtuvista vastoinkäymisistä. Satulasta tippumisen ja muiden pienien vastoinkäymisten myötä tyttö on ymmärtänyt omaa rajallisuuttaan. Ratsastuksen aikana voi lähteä esimerkiksi jalustin jalasta tai hevonen voi säikähtää ja tehdä äkkinäisiä liikkeitä. Ratsastus on laji, jossa voi käydä odottamattomia asioita eikä hevosen kanssa voi tehdä ihan mitä tahansa. Ratsastuksenopettaja kertoo, että 3-vuotiaana rajallisuuttaan ei vielä oikein ymmärrä, ja silloin tuntee itsensä aika ylivoimaiseksi. Silloin kaikkiin juttuihin mennään täysillä, ennen ensimmäistä vastoinkäymistä.

”Sillon kun on niin pieni kuin 3-vuotias niin sitähan on niin ylivoimainen että nää syy- ja seuraussuhteet puuttuu että sitä ei ees ajattele muuta kuin et tää on ihan hirveen kivaa. Sit vaan täysillä kaikkiin juttuihin mukaan et sit kun tulee se ensimmäinen vastoinkäyminen...” H1

Kahden vuoden harrastusjakson aikana tyttö on ottanut opikseen vastoinkäymisistä, ja seuraavalla kerralla on pidetty satulasta kaksin verroin kovempaa kiinni. Rohkeus on kuitenkin aina tullut takaisin, kun on tehty ja kokeiltu asioita uudestaan ja saatu onnistumisen kokemuksia. Oman rajallisuuden ymmärtäminen menee pienillä ratsastajilla usein aaltoliikkeenä.

”Kyl se selkeesti on ottanu opikseen ja sit se ratsastus on seuraavalla kerralla vähän jännempää... Mut sit just viime kerralla niin me ratsastetaan tääl kaikki ilman käsii eeeeei haittaa!” H1

”Kyl mä tykkään et se on lisänny sitä semmosta ittensä ymmärtämistä sen hevosen kanssa ja et miten sen hevosen kanssa toimitaan ja etten ole ylivoimainen enkä voi tehdä ihan mitä vaan mut sit on kuitenkin joitain juttuja miten voin saada tän toimimaan ja tekemään joitain asioita.” H1

Sijaisäidin mukaan ratsastuksen ansiosta Hennan motoriset taidot, koordinaatio sekä istunta ovat kehittyneet. Havainnointien aikana tehtiin erilaisia fyysisesti haastavia tehtäviä. Jokaisella kerralla ratsastettiin käynnissä ja ravissa. Välillä pujoteltiin rataa pitkin tötteröiden välistä, ja joskus kurotettiin lumipallo aidan päältä kyytiin ja heitettiin se toisella puolella kenttää aidan toiselle puolen. Ratsastaminen kädet ylhäällä sekä sivuilla kuului myös joidenkin tuntien sisältöön. Välillä kurotettiin kohti hevosen korvia tai häntää satulasta käsin.

”Joo kyl koordinaatio ja tasapaino on ihan selkeesti kehittynyt. On ihan merkillepantavaa et Hennan istunta ja muu on parantunu merkittävästi hevosen selässä.” H2

Havainnointimateriaalin mukaan tytön keskittymiskyky on saanut harjoitusta ratsastustuntien aikana. Ratsastuksen aikana pitää kuunnella ohjeita ja toimia niiden mukaan. Hevosta hoitaessa täytyy keskittyä siihen, että koko hevonen on puhdistettu ja hoidettu kauttaaltaan. Havainnoitaessa Henna keskittyi vaihtelevasti. Joskus hän harjasi ponia keskittyneenä pidempäänkin, mutta toisinaan oli kiire vaihtaa harjaa ja harjattavaa puolta. Avustajan kanssa huolehdittiin kuitenkin siitä, että koko poni tuli harjatuksi. Ratsastusohjaajan mukaan Hennan keskittymiskyky on vahvistunut, vaikka välillä pienillä tytöillä on niin hauskaa keskenään, etteivät enää kuule ohjeita.

”Joo, kyllä ihan ehdottomasti on vahvistunut. Hän on sen verran isompi että hän jaksakin kuunnella, mutta kyllähän niillä välillä tytöillä on keskenään kauheen hauskaa et eihän ne välillä tiedä mistä mä niille juttelen..” H1

Havainnointien aikana kiinnitin huomiota tytön mielikuvituksen rikkauteen. Hän monella kerralla puhui metsässä asuvista peikoista ja kertoi aina metsätiellä ratsastettaessa kuinka hän juuri äsken näki peikon. Hän kuvaili tarkasti miltä peikko näytti, minkälaiset vaatteet ja minkä pituinen parta hänellä oli. Peikot menivät kuitenkin aina piiloon, etteivät taluttaja ja opinnäytetyöntekijä niitä voineet nähdä.

Kiinnitin huomiota myös Hennan huumorintajuun. Hän nauroi ja keksi vitsien aiheita hevosten ja muiden eläinten käyttäytymisestä. Poimin havainnointiaineistostani kommentin, mikä kuvastaa tätä humoristista puolta. Kerran ollessaan kuvattavana poni tönäisi häntä ystävällisesti kylkeen, hän sanoi nauraen:

”Tää poni tönii mua koko ajan pois kuvasta, se haluis vaan ite kuvaan!”

Haastatteluiden mukaan tallilla toimiminen on edesauttanut Henna ymmärtämään oikein ja väärin toimimisen eroja. Sääntöihin kasvamisen lisäksi hän osaa kysyä, onko joku asia oikein tai väärin. Tallilla hän kunnioittaa auktoriteettia, ja haluaa toimia oikein.

”Et kyllä se sillä tavalla ymmärtää joo et joku juttu vois olla väärin että saakohan sitä tehdä.” H1

”Se on varmaan niin että tuolla siihen kasvaa melkeen väkisten että se tulee tuolla tallilla melkeen itsestään et se tulee siinä yhteisössä ja toiminnassa..et sekin on hyvä et siihen kasvaa, ja oppii toimiin niinkun oikein.” H2

6.5 Tulevaisuus

Aineistosta nousi Hennan tulevaisuuteen ja harrastuksen jatkumoon liittyviä ajatuksia, joista loin yhden yläluokan. Tulevaisuuden näkökulmat nousivat pääosin sijaisäidin haastattelusta. Toisella havainnointikerralla tyttö kuitenkin puhui siitä, että kun hän on vähän isompi, hän saa ratsastaa vielä isommilla hevosilla kuin nyt.

Haastattelusta nousi asioita, joista Henna haaveilee ja mitä hän tavoittelee. Isoilla hevosilla ratsastaminen nousi myös tässä tapauksessa yhdeksi tavoiteltavaksi asiaksi. Toinen oli ilman taluttajaa ratsastaminen.

”Sit toinen on kans et kun hän on vähän isompi, niin hän voi sitten mennä niillä isoilla hevosilla.” H2

”Henna on ite kuvannu ja kertonu että sit kun hän on isompi, niin sit hän ratsastaa ilman taluttajaa, et se on aika konkreettinen ja sitä hän tavoittelee. Et hänel ei oo vielä rohkeutta eikä tarvettakaan, mut sitten kun hän on iso, niin sitten.” H2

Näiden lisäksi laukkaaminen ja ”temppujen tekeminen” hevosella ovat tytön konkretiataavoitteita. Henna on nähnyt isompien tyttöjen ratsastavan, ja hän haluaisi osata itsekin ratsastaa samalla tavalla.

”Ja tietenkun sit kun on nähny kun nää muut ratsastaa, et kun ne menee yksin ja tekee kaikkii vähän temppujakin, et sit kun hän on isompi niin hänkin voi sit tehdä.” H2

Ratsastusleireille osallistuminen kuuluu tulevaisuuden suunnitelmiin. Vuoden päästä Henna saattaisi olla jo tarpeeksi iso osallistumaan. Leirillä pitää kuitenkin pärjätä itsenäisesti, eikä sinne voi lähteä liian nuorena.

”Häntä en oo vielä ilmottanu leirille, ehkä vuoden päästä se vois olla tarpeeks iso kun enhän mä voi siellä koko aikaa olla et pitää pärjätä siellä ihan itsenäisesti sitte.” H2

Haastattelusta nousi asioita, jotka liittyvät harrastuksen jatkumoon. Jos Henna saa asua kyseisessä sijaisperheessä tulevaisuudessakin, hänellä on mahdollisuus päästä tallin omaksi avustajaksi. Avustajana toimimisesta on sijaisäidin mielestä paljon hyötyä tulevaisuutta ajatellen. Sitoutuminen ja vastuullisuus ovat hyvää kokemusta elämän kannalta.

”Avustajana olemisessa on taas valtavasti hyötyä elämän kannalta. Just tää erilaisuuden kohtaaminen ja vastuullisuus, ja se että sitoutuu ja toimii sen mukaan. Onhan se toki täysin vapaaehtosta, mut kuitenkin se on sellasta vastuullisuutta, et ei vaan jätä menemättä ilmottamatta. Et siitähän on sit ihan hyötyä elämän kannalta muutenkin et on tämmöstä kokemusta.” H2

Myös kisaamisen aloittaminen on tulevaisuudessa mahdollista, jos harrastus jatkuu. Kisaamista tärkeämpää on kuitenkin itse harrastuksen jatkuminen.

”Sit tietenkun voi ruveta kisaamaan ja näin, mut et ketkä siitä sit innostuu ja ketkä ei. Et on se sit tommosta sunnuntairatsastusta tai tavoitteellisempaa niin kumpikin hyvä.” H2

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia, *mitä voimaantumista tapahtuu ratsastustoiminnan aikana*. Sain aineistoni perusteella luotua viisi eri yläluokkaa, joissa voimaantumista on tapahtunut eri tavoin.

Aineistosta nousi tytön tulevaisuuteen ja harrastuksen jatkumoon liittyviä asioita. Tytöllä oli omia toiveita harrastuksen suhteen, kuten ilman taluttajaa ratsastaminen, isoilla hevosilla ratsastaminen, temppujen tekeminen ja laukkaaminen. Tulevaisuuden suunnitelmiin kuului ratsastusleirille meneminen, ja mahdollisiin tulevaisuudennäkymiin kuului tallin avustajaksi pääseminen ja kisaaminen. Siitonen (1999) on määritellyt voimaantumisteoriaansa henkilökohtaiset päämäärät-kategoriaan kuuluvaksi unelmat ja suuret päämäärät. Näihin pääsemiseksi tarvitaan lukuisia välipäämääriä. (Siitonen 1999: 119). Tässä tutkimuksessa ilman taluttajaa ratsastaminen toimii välipäämääränä muihin tavoitteisiin. Välipäämäärän saavuttaminen toimii energianlähteenä pyrittäessä kohti lopullista päämäärää (Siitonen 1999: 119).

Talliympäristössä vuorovaikutetaan sekä ihmisten että eläinten kanssa. Isona asiana tällä tallilla oli kehitysvammaisten kohtaaminen, joita käy ratsastamassa lähes päivittäin. Tytön rohkeus kohdata erilaisia ihmisiä oli kasvanut kehitysvammaisten kohtaamisen myötä. Ratsastustuntiin kuului tiiviisti senkertaisen avustajan kanssa yhdessä tekeminen. Pääosin vuorovaikutus pientä ratsastajaa kohtaan oli aina positiivista ja kannustavaa. Tallin omat avustajat suhtautuivat tyttöön aina avoimesti ja myönteisesti, ja jaksoivat opastaa ja neuvoa. Tallilla näkyi muussakin vuorovaikutuksessa kunnioittava, hyväksyvä ja kannustava suhtautuminen tyttöä kohtaan. Tallinomistaja/ratsastuksenopettaja piti kaikkia ratsastajia yhtä tärkeinä. Tallilla oli havaittavissa hyvä yhteishenki. Tyttö uskalsi nuoresta iästään huolimatta kertoa tallilla omia mielipiteitään, ajatuksiaan, pyytää apua ja myös kieltäytyä. Vaikutti siltä, että tyttö sai olla vapaasti oma iloinen itsensä. Siitosen voimaantumisteorian kontekstiuskomuksilla on keskeinen merkitys ihmisen voimaantumisessa. Ilmapiiristä välittyvä turvallisuus, luottamuksellisuus ja arvostus edistävät kokemusta hyväksynnästä ja itsensä tervetulleeksi tuntemisesta sekä vapauttavat voimavaroja. (Siitonen 1999: 143.)

Tiivis yhteisöllisyys oli tutkimustuloksissani avainasemassa, ja liittyy myös kontekstiuskomuksiin. Tytön sijaisperhe asuu tallin välittömässä läheisyydessä ja he ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa tallin väkeen ratsastustuntien ulkopuolellakin, kuten erilaisissa tapahtumissa. Tallille voi mennä lähes milloin tahansa, kun siltä tuntuu. Siellä voi viettää aikaa pidempäänkin, ja tehdä talliaskeleita muiden kanssa. Lapsen uskottiin kokevan yhteenkuuluvuuden tunnetta talliyhteisössä. Myös muut sijaisperheen lapset sekä sijaisäiti ratsastavat samalla tallilla, joten harrastus on perheen yhteinen. Siitosen mukaan voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi eikä sitä voi toinen ihminen tuottaa. Voimaantuminen tapahtuu kuitenkin parhaiten ympäristössä, jossa yksilö voi kokea itsensä

esim. hyväksytyksi ja tasa-arvoiseksi. Voimaantuminen voi siis olla jossain ympäristössä todennäköisempää kuin toisessa. (Siitonen 1999: 93, 161.) Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yhteisö on yksi peruselementeistä, joka määrittelee toimintaa. Laura Mustosen mukaan Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan periaatteet ovatkin varmasti olemassa monien sellaistenkin tallien toiminnassa, joissa talliyhteisön merkitys on tiedostettu (Mustonen 2008: 57).

Tyttö on kasvanut pienestä asti tallin sääntöihin, ja noudattaa niitä kuuliaisesti. Ne ovat hänelle ikään kuin itsestäänselvyys. Talliympäristön säännöt ovat lähes poikkeuksetta selkeät ja tiukat. Mustosen mukaan tallilla sääntöjen noudattaminen onkin usein helpompaa kuin muualla, koska ne on tehty palvelemaan juuri hevosten hyvinvointia, ja ovat perusteltavissa sillä. Selkeät säännöt ja rajat luovat tallille turvallisuutta, ja hevonen asettaa jo kokonsa puolesta rajoitteita ihmisen toiminnalle. (Mustonen 2008: 43, 54.)

Talliyhteisössä toimiminen on auttanut tyttöä kasvamaan tallin sääntöihin ja toimintatapoihin. Samalla hän on saanut ymmärrystä oikein ja väärin toimimisen eroista. Hän haluaa toimia oikein ja osaa kysyä, onko joku asia oikein tai väärin. Moraalikäsitykset kehittyvätkin 4-5-vuotiaana voimakkaasti. Lapsi miettii oikean ja väärän sekä hyvän ja pahan eroja. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Tallilla nuoria ratsastajia ohjattiin iänmukaiseen omatoimisuuteen ja ohjeiden kuuntelemiseen pieniä tehtäviä antamalla. Tyttö hoiti ne aina tarmokkaasti ja pyysi apua tarvittaessa. Myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yhtenä tavoitteena voi olla vastuuntunnon kasvattaminen (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry). Kronqvistin ja Pulkkinen mukaan lapsi on selkeästi aloitteellisempi 3-5-vuotiaana. Jos lasta tässä iässä tuetaan oman tahdon kasvussa, pystyy hän myöhemminkin toimimaan itseohjautuvasti. Kasvava omatoimisuus ja päättäväisyys ovat myönteisiä voimavaroja, jotka ohjaavat lapsen kehitystä positiiviseen suuntaan. (Kronqvist & Pulkkinen 2007: 103-104.)

Vuorovaikutusta toisten lasten kanssa tapahtui havainnointien aikana suhteellisen vähän, mutta kerran samanikäiset tytöt iloitsivat vastasataneesta lumesta kierimällä siinä. Haastattelujen perusteella vuorovaikutusta tapahtuu kuitenkin enemmän, ja tallilla kaveerataan ja kävellään käsi kädessä. Vuorovaikutusta tapahtui myös eri eläinten kanssa. Juttelu, silittäminen, taputtelu ja paijaaminen kuuluivat vuorovaikutukseen eläinten kanssa. Ratsastusharrastus nousee esiin kotona leikin muodossa, jossa perheen lapset leikkivät yhdessä tallia. Alle kouluikäisen lapsen maailmaan kuuluukin olennaisesti vilkas mielikuvitus, ja leikkiessään lapsi jäljittelee ympäristöään (Dunderfelt 2011: 78).

Tallilla koettiin sekä positiivisia että negatiivisia tunnekokemuksia. Tyttö oli aina innoissaan tallille menosta, ja ilmaisi tallilla vapaasti innostuneisuuttaan ja vapautuneisuuttaan. Ilon, ylpeyden ja onnistumisen tunteita tyttö koki etenkin ravatessa, mutta myös uuden oppimisen,

taitojen kasvamisen ja itsenäisesti asioiden tekemisen yhteydessä. Myös hevosen hallitseminen sekä uusien ratsastustarvikkeiden saaminen synnytti iloa ja riemua. Ratsastuksen aikana tytön vapautuneisuus korostui, ja ilmeni positiivisena huuteluna ja puheen lisääntymisenä. Siitosen mukaan emootioilla onkin suuri merkitys ihmisen voimaantumiseen. Juuri toiveikkuus ja positiivinen lataus vapauttavat ihmisen voimavaroja, ja edistävät voimaantumista. Turvallisessa ympäristössä mahdollinen epäonnistuminenkin voi toimia hyvänä oppimiskokemuksena. (Siitonen 1999: 151, 154.) Negatiivisia tunnekokemuksia oli koettu hevosen selästä tippumisen, sekä hevosystävän kuoleman kohtaamisen yhteydessä. Hevosen selästä tippumisesta selvittiin säikähdyksellä, ja se oli loppujen lopuksi kasvattava kokemus. Pitkänen kirjoittaa hevosesta luopumisen näyttävän ihmiselle aidon ja puhtaan surun, minkä eläimestä luopuminen aiheuttaa. Siihen ei ole sekoittunut samalla tavalla ristiriitaisia tunteita, niin kuin läheisten ihmisten kuolemaan saattaa sekoittua. Sen takia hevosystävästä luopuminen on erityisen puhdistavaa. Hevonen opettaa meitä luopumaan viisaasti. (Pitkänen 2008: 167.) Harrastusta pidettiin hyvänä koko tunne-elämän kehittymisen kannalta. Kokemukset osoittavatkin, että vuorovaikutus hevosen kanssa kehittää mm. tunneälyä ja sosiaalista älyä. Omien ja toisten ihmisten tunteiden tunnistaminen, parempi tunneilmaisu, empaattisempi käytös tai rakentavampi käytös haastavissa kommunikointitilanteissa ovat mahdollisia seurauksia hevosen kanssa toimimisesta. (Pitkänen 2008: 93.)

Talliympäristössä tyttö sai kokeilla isomman tytön roolissa olemista. Hän sai välillä ohjata ja neuvoa pienempiä ratsastajia, ja näyttää muutenkin esimerkkiä. Hän sai myös ratsastaa yhdellä vaikeammin hallittavalla ponilla, joilla ihan pienet ratsastajat eivät saa ratsastaa. Isomman roolissa oleminen on tehnyt tytölle hyvää, ja hän on saanut siitä rohkeutta ja vahvuutta. Tytön käytöksessä oli havaittavissa hyvän itsetunnon ja -luottamuksen piirteitä. Itseluottamus kasvaa, kun onnistuu hallitsemaan vähänkin suurta eläintä. Pitkäsen mukaan hevonen voikin auttaa ihmistä luottamaan enemmän itseensä ja omiin kykyihinsä (Pitkänen 2008: 42). Myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa voidaan tukea itsetuntoa sekä mielenterveyttä mm. sosiaalisia taitoja opettelemalla (Mustonen 2008: 56).

Siitosen mukaan uskomus omiin kykyihin, itseluottamus ja minäkuva ovat merkityksellisiä omien voimavarojen vapautumisen kannalta. Ne ovat kuitenkin yhteydessä muihin voimaantumisen osaprosesseihin, erityisesti kontekstiuskomuksiin kuten hyväksyvään, luottamukselliseen ja turvalliseen ilmapiiriin. Viime kädessä ihminen voimaantuu kuitenkin aina itse, eikä voimantunnetta voida hänelle suoraan antaa. (Siitonen 1999: 129, 131.)

4-5-vuotiaan lapsen liikkumisessa on jo selkeästi enemmän voimaa kuin ennen ja hän saattaa olla hyvinkin liikunnallinen (Mannerheimin lastensuojeluliitto). Ratsastuksen ansiosta tytön motoriset taidot ja koordinaatio olivatkin kehittyneet selkeästi. Istunta oli parantunut merkillepantavasti. Ratsastus auttaa parantamaan lihasten hallintaa ja löytämään oikean lihasjänteyden. Lihaskunnon lisäksi se kehittää tasapainoa ja kehonhallintaa, kuten myös

aerobista kuntoa. Pitkäsen mielestä liikuntaa harrastavalle syntyy myönteinen kehonkuva. (Pitkänen 2008: 31, 56, 61.) Tallilla työskenneltäessä myös keskittymiskyky oli saanut harjoitusta. Pienellä tytöllä keskittyminen kuitenkin vielä vaihtelee, vaikka olikin kahden vuoden aikana parantunut. 4-5-vuotias lapsi pystyy jo keskittymään mielenkiintoisen työn äärelle, mutta sen jälkeen lähtee taas vilkkaasti liikkeelle (Mannerheimin lastensuojeluliitto).

Tytön mielikuvitus ja huumorintaju yllättivät iloisesti. Kertomukset metsässä asuvista peikoista ja vitsit hevosten tai muiden eläinten käyttäytymisestä ilostuttivat havainnointia. Tässä iässä mielikuvitus vilkastuu ja joskus tarinoiden ja totuuden rajat saattavat mennä sekaisin. Joillain lapsilla saattaa olla mielikuvitusystäviä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Tärkeintä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on yhteys hevoseen, yhdessäolo, onnistumiset ja elämykset (Huhta 2009:5). Toiminnassa keskeistä on yhteisöllisyys, toiminnallisuus, elämyksellisyys ja dialogisuus. Tämän tutkimuksen puitteissa toiminta ei ollut sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Siitä huolimatta lähes kaikki nämä sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle tärkeimmät asiat saavutettiin. Elämyksellisyys ei noussut esiin tutkimusaineistostani, mutta uskon esimerkiksi pääsiäisvirpomisesta ja erilaisten tapahtumien synnyttävän muistoja ja elämyksiä, jotka tullaan muistamaan vuosienkin päästä.

Toisena opinnäytetyön tavoitteena oli *tukea lapsen voimaantumista*. Tämä tapahtui havainnoinnin aikaisen vuorovaikutuksen, valokuvauksen ja valokuvakansion puitteissa. Uskon saavuttaneeni tavoitteen, koska sekä tyttö että sijaisäiti olivat innoissaan opinnäytetyöprojektistani, valokuvauksesta sekä kansion tekemisestä. Tuin lapsen voimaantumista antamalla hänelle erityishuomiota havainnoinnin aikana keskinäisellä vuorovaikutuksella. Suhtauduin tyttöön lämpimästi, avoimesti ja kannustaen. Lapsi on lastensuojelun asiakas ja sijaisperheeseen sijoitettu, joten uskon erityishuomion olleen voimauttavaa. Myös valokuvattavana oleminen on mahdollisesti lisännyt tytön itsetuntoa. Valokuvattavana oleminen mahdollistaa huomion ja tapahtumien keskipisteessä olemisen sekä lisää tunnetta omasta arvokkuudesta. Lastensuojelun lapsille tämä on erityisen tärkeää, koska jotkut lapsista tulevat sellaisista kodeista, joissa kuvia on otettu vain vähän tai ei ollenkaan. (Harju 2009: 232.)

Valokuvakansion oli tarkoitus toimia voimauttavana elementtinä heti sen valmistumisen jälkeen sekä mahdollisesti myös tulevaisuudessa. Valokuvakansion voimauttavuudesta kertoo se, että tyttö oli hyvin innoissaan saadessaan kansion, ja alkoi heti innokkaasti selata kansion kuvia. Kansiota katsottiin sekä opinnäytetyön tekijän että muidenkin perheenjäsenten kanssa yhteisen pöydän äärellä. Toivon, että kansiosta muodostuu tytölle tärkeä asia, jota voi yllpeänä esitellä esimerkiksi sukulaisille ja muille läheisille ihmisille. Uskon, että cd:lle tallennetuista kuvista syntyy iloa myöhemminkin.

Opinnäytetyön kolmantena tavoitteena oli *opinnäytetyön tekijän oman kiinnostuksen hevosiin, työn teoriapohjan ja sosionomin työn yhdistäminen*. Tämä onnistui mielestäni kiitettävästi. Työn teoreettiseen viitekehykseen kuului voimaantuminen, hevosiin liittyvä teoria, 4-5-vuotiaan lapsen kehitysvaiheet sekä valokuvaus. Opin runsaasti uutta tietoa teoriaa kirjoittaessani, ja pidän mahdollisena hevosten hyödyntämistä tulevassa sosionomin työssäni. Uskon, että voin hyödyntää opinnäytetyötäni tulevaisuudessa myös lastentarhanopettajana, koska se on lisännyt tietoa pienen lapsen kehitysvaiheista. Myös valokuvauksen käyttö päiväkotityössä dokumentoinnin välineenä tulee varmasti säilymään mukana.

8 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöni aihetta pohtiessani alkuperäinen ajatukseni oli järjestää itse hevostoimintaa jollekin valitulle lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle. Pohdintojen jälkeen tulin kuitenkin siihen tulokseen, että eettisesti kestävin ratkaisu olisi etsiä lapsi, joka käy jo säännöllisesti hevostoiminnassa/ratsastamassa, tai olisi muutenkin aloittamassa toiminnan jonkun muun tahon järjestämänä. Näin minulle ei jäisi vastuuta siitä, saisiko lapsi mahdollisesti jatkaa mukavaksi kokemaansa toimintaa, vai täytyisikö toiminta lopettaa ja lapselle jäisi vain mukavat muistot. Löysin kuitenkin tutkimukseeni lapsen, joka oli jo muutenkin löytänyt tiensä hevosmaailmaan. Hän tulee jatkamaan harrastustaan normaalisti senkin jälkeen kun tutkimukseni loppuu.

Tutkimusta tehdessäni kirjoitin havainnointimuistiinpanot heti ratsastustunnin jälkeen päiväkirjaan. Päällimmäiset ajatukset kirjoitin heti tallilla, ja jatkoin kirjoittamista bussissa matkalla kotiin, ja tarvittaessa jatkoin kirjoittamista vielä kotona. Näin muistikuvat havainnoinnista eivät ole päässeet vääristymään, koska ne on kirjoitettu tuoreeltaan. Haastattelut toteutettiin rauhallisessa ympäristössä, ja niihin oli varattu kumpaankin tunti aikaa. Lähetin haastateltaville viikkoa ennen haastatteluja käsiteltävät teemat, jotta he voivat valmistautua haastatteluun. Haastattelut nauhoitettiin, jonka jälkeen ne litteroitiin.

Tutkimuksen kuluessa olen kiinnittänyt erityistä huomiota henkilöiden anonymiteettiin, jotta tutkimukseen osallistuneita henkilöitä ei voitaisi tunnistaa. En ole maininnut työssäni tallin tai tallinomistajan nimeä, enkä paikkakunnan nimeä, missä talli sijaitsee. Aineistoa käsitellessäni huolehdin, ettei havainnointimuistiinpanoja, valokuvia, haastattelutiedostoja tai litterointitekstejä ole joutunut ulkopuolisten saataville. Työn valmistuttua tuhoan tallella olevat litteroinnit ja havainnointimuistiinpanot. Olen pyrkinyt havainnoimaan objektiivisesti, ja laittamaan syrjään omat ennako-oletukseni. Omiin ennako-oletuksiini vaikuttaa kuitenkin oma hevosharrastustaustani, ja omat kokemukset harrastuksen hyvää oloa edistävästä vaikutuksista. Tutkimuksen kuluessa kaikki tutkimusvaiheet on kuvattu tarkasti päivämäärineen.

Tutkimusta tehdessäni pohdin, pitäisikö minun järjestää erikseen havainnointi- sekä valokuvauskerrat, jotta voisin keskittyä kunnolla yhteen asiaan. Päädyin kuitenkin näiden kahden asian yhdistämiseen. En itse millään tavalla ohjannut toimintaa, joten koin, että minulle jää tilaa sekä havainnoida että valokuvata samaan aikaan. Koin, että valokuvaus antoi minulle myös luonnollisen roolin, ja ehkä myös vapautti ilmapiiriä. Pelkkä ulkopuolisen havainnoijan rooli olisi voinut jäädä liian jäykäksi, enkä olisi voinut samalla tavalla olla vuorovaikutuksessa tytön kanssa. Tyttö suhtautui kuvaukseen kuitenkin avoimin mielin. Aluksi hän saattoi vähän arastella kameraa, mutta pian hän kuitenkin unohti kamerasen olemassaolon. Toisaalta pohdin myös sitä, että jos olisin toiminut ainoastaan ulkopuolisena havainnoijana, olisinko saanut autenttisempaa materiaalia? Tavoitteenani oli tukea voimaantumisen kokemusta valokuvauksella ja antamalla tytölle erityishuomiota. Vaikutinko itse positiivisella suhtautumisellani tytön emootioihin? Olisivatko tytön tunteet näyttäneet samalla tavalla, jos olisin toiminut ulkopuolisena havainnoitsijana?

9 Pohdinta

Tutkimuksessani sain selville, että ratsastusharrastuksella oli positiivisia ja voimaannuttavia vaikutuksia tähän tutkimukseen osallistuneelle sijaisperheeseen sijoitetulle tytölle. Ratsastuksenopettajan sekä sijaisäidin haastattelut täydensivät havainnointia, ja sain kattavia vastauksia suurimpaan osaan haastattelukysymyksiäni.

Voidaan sanoa, että tuloksista oli havaittavissa monia voimaantumisen elementtejä. Ihmisen elämä on kokonaisuus. Samoin voimaantumisen osaprosessit nivoutuvat toisiinsa. Ei voida täsmällisesti sanoa, mikä vaikuttaa mihinkin. Esiin nousi kuitenkin monia asioita, joille löytyi tukea teoreettisesta viitekehystäni. Tein havainnointirunkoni sekä teemahaastatteluiden teemat Juha Siitosen voimaantumisteorian osaprosesseista mukailen. Käytin aineistolähtöistä analyysimenetelmää, eli otin huomioon kaiken aineistosta nousevan informaation ja loin alaja yläluokat sen jälkeen. Mielenkiintoista on, että tulokset ja Siitosen osaprosessit kytkeytyvät yhteen ja muodostavat kokonaisuuden. Aineistostani on löydettävissä eri osaprosessit: päämäärät, kyky- ja kontekstiuskomukset sekä emootiot.

Voimaantumisen ollessa opinnäytetyöni yksi pääteemoista, voin sanoa ymmärtäväni nyt paremmin käsitteen luonnetta. Sitä on hankala määritellä yksiselitteisesti, vaan se on monien asioiden kokonaisvaltainen yhdistelmä. Uskon, että voimaantumisen käsitteeseen perehtyminen toimii tukenani tulevassa lastentarhanopettajan työssäni. Se on keino tukea asiakkaiden kasvua ja kehitystä. Voimaantumisteoriassa on mielestäni paljon tekijöitä, joiden huomioiminen toimii perustana ammatilliselle työskentelylle niin päiväkotiympäristössä kuin varmasti muussakin sosiaalialan asiakastyöskentelyssä. Toinen ihminen ei voi voimaannuttaa toista, mutta voimaantumiseen myönteisesti vaikuttavaan ympäristöön voi aina vaikuttaa.

Pohdittavaksi jää, onko voimaantumisteoria aukottomasti sovellettavissa pienen lapsen maailmaan. Siitosen mielestä toinen ihminen ei voi voimaannuttaa toista. Toimiiko tämä myös lasten kohdalla, jotka ovat vielä riippuvaisia heistä huolehtivista aikuisista? Onko lapsen voimaantumiseen helpompaa tai vaikeampaa vaikuttaa kuin aikuiseen? Siitonen kirjoittaa, että voimaantunut ihminen on mm. ulkoisesta pakosta vapaa ja itseään määräävä yksilö. Pieni lapsi tarvitsee kuitenkin rajoja kasvunsa turvaamiseksi, eikä voi toimia täysin autonomisesti. Omasta mielestäni lasten kanssa työskennellessä avainasiaksi muodostuukin lapsilähtöisyys. Jos aikuiset kuuntelevat lapsia herkällä korvalla ja heidän aloitteensa huomioiden, lapset huomaavat heidän mielipiteensä olevan aikuisille tärkeitä. Näin vahvistetaan lapsen äänen kuulemistä ja heidän kasvuaan autonomisuuteen.

Oli osittain haastavaa soveltaa 4-5-vuotiaan lapsen kehitysvaiheita sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan elementtejä tutkimukseeni, mutta koin niiden kuitenkin rikastuttavan tutkimustani. Olen lähtökohtaisesti kiinnostunut ihmisen ja varsinkin lapsuuden kehitysvaiheista, joten kehityspsykologiaan tutustuminen on lisännyt mielenkiintoa työtä kohtaan. Myös sosiaalipedagoginen hevostoiminta on mielenkiintoinen menetelmä, johon saatan tutustua myöhemmin vieläkin enemmän. 1,5 vuotta sitten en ollut kuullut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan termiä. Ymmärrykseni toiminnan luonteesta opinnäytetyön kuluessa on kasvanut, ja uskon entistä vahvemmin hevosten eheyttävään ja terapeuttiseen vaikutukseen.

Opinnäytetyöni on ollut mielenkiintoinen ja innostava. Olin innostunut työn tekemisestä, koska se oli niin lähellä omia kiinnostuksenkohteitani, eli hevosia ja lapsia. Tulevassa lastentarhanopettajan työssäni voin hyödyntää opinnäytetyöprosessissa oppimaani uutta tietoa lasten kehityksestä sekä voimaantumisesta. Myös hevosten käyttö työssäni sosionomina saattaa tulla ajankohtaiseksi jossain vaiheessa työuraa.

Toteutin opinnäytetyöni yksin, mikä oli tiedostettu valinta. Koin vapauttavaksi sen, että sain tehdä työtä omissa tahdissani silloin kun minulle sopii. Ajoittain sain kuitenkin huomata, että ajankäyttöä olisi voinut suunnitella tarkemminkin. Olen kuitenkin iloinen siitä, että työ on kokonaisuudessaan itse tekemäni ja aihe itse valittu. Uskon, että se on pitänyt motivaation yllä työtä tehdessä. Toki parin kanssa työskennellessä ideoiden jakaminen ja vertaistuki tuo tekemiseen mielekkyyttä. Omassa opinnäytetyöprosessissani ohjaajan tuki sekä yhteiset seminaarit ja työpajat muiden opiskelijoiden kanssa ovatkin olleet avainasemassa.

Työ eteni suurimmaksi osaksi suunnitelmien mukaan. Tutkimuslupaa jouduin odottamaan kauemmin kuin olin ensin ajatellut, mutta luvan saatuani pääsin heti toteuttamaan tutkimustyötä. Suunnitteluvaihe kesti myös kauemmin kuin aluksi ajattelin, ja siirsin työn valmistumisen syksyyn 2013. Suunnitteluvaiheen pituuteen vaikutti myös muun elämän tapahtumat sekä muut opinnot, kuten tiivis työharjoittelu. Pohdin, mitä tekisin työssäni toisin jos aloittaisin alusta. Olisin varannut ensinnäkin enemmän aikaa suunnitelman kirjoittamiselle

ennen suunnitelmaseminaaria. Näin työni teoriaosuus olisi ollut kattavampi jo siinä vaiheessa, kun aloitin havainnoinnin ja valokuvauksen. Toiseksi olisin järjestänyt ajan, jolloin olisin kirjoittanut tytön kanssa valokuvakirjan kuvatekstit. Mitä luultavimmin kansio jää positiiviseksi muistoksi tytölle, ja saattaa muodostua merkittäväksi aarteeksi tytön elämässä. Olisi ollut mukavaa saattaa kansio kunnolla loppuun ja järjestää vielä yhteinen hetki tekstien kirjoitukselle.

Koin opinnäytetyöni merkitykselliseksi, ja siihen vaikutti erittäin paljon havainnoitavan tytön innostuneisuus ja iloisuus rakkaasta harrastuksestaan. Myös valokuvakirja tuntui vaikuttavan myönteisesti tytön voimaantumiseen. Saadessaan kuvakirjan tyttö oli selkeästi siitä innoissaan, ja halusi heti päästä sitä selaamaan. Myös muita sijaisperheenjäseniä kokoontui pöydän ääreen teosta katsomaan. Tyttö kysyi jo toisen havainnointi- ja kuvauskerran jälkeen: "Milloin teet mulle sen valokuvakirjan?" Hän kertoi myös, että olisi mukavaa jos hänen vanhempansa pääsisivät katsomaan häntä tallille, kun hän on kuvattavana. Hän odotti kaikesta päätellen kirjan valmistumista. Vaikka tutkimukseeni osallistunut tyttö oli lastensuojelun asiakas, uskon työni perusteella ratsastusharrastuksen tuottavan ilon ja voimaantumisen kokemuksia kenelle tahansa lapselle taustasta riippumatta.

Tutkimuksen puitteissa olisi ollut mielenkiintoista tutkia, nouseeko tytön ratsastusharrastus esiin päiväkotiympäristössä tai biologisten vanhempien kanssa, ja millä tavalla. Olisi mielenkiintoista myös tietää, miten toteuttamani valokuvakirja toimii voimauttavana elementtinä tytön elämässä myöhemmin. Onko valokuvakirja tytölle tärkeä vielä 10 tai 20 vuoden päästä? Myös vastaavanlainen seurantatutkimus esimerkiksi kahden tai kolmen vuoden kuluttua olisi kiinnostavaa. Olisi ollut myös mielenkiintoista tutkia vastaavalla tavalla jotain aikuista ihmistä, ja havainnoida ja vertailla miten harrastus vaikuttaa hänen voimaantumiseensa. Tutkimuksen puitteissa olisi ollut myös innostavaa pureutua syvällisemmin valokuvauksen teoriaan, ja toteuttaa valokuvausta monipuolisemmin ja syvällisemmin. Opinnäytetyön rajauksen takia valokuvaus oli jätettävä kuitenkin vähemmälle huomiolle.

Olen opintojeni aikana opiskellut ainoastaan vähän lastensuojelua. Se oli myös yksi syy, miksi halusin opinnäytetyöhöni lastensuojelun asiakkaan. Vaikka en ole teoriassani käsitellyt lastensuojelun teemoja, olen kuitenkin kokenut arvokkaana oppimiskokemuksena henkilökohtaisen vuorovaikutuksen sijaisperheen ja sijoitetun lapsen kanssa.

Eläinten käyttö sosiaalialalla on selkeästi nostanut suosiotaan Suomessa, mutta ei yllä vielä Euroopan eikä USA:n tasolle. Suomessa eläin- ja luontoavusteisen toiminnan ja terapian tarjonta on kuitenkin toistaiseksi melko vähäistä. Toki ratsastusterapialla on jo suhteellisen pitkät perinteet, ja viime aikoina myös muita kotieläimiä, kuten lehmiä, lampaita, vuohia, laamoja sekä alpakoita on alettu käyttää terapiaeläiminä. Eläinavusteiseen toimintaan kuuluvat kaverikoirat piristävät laitoksissa asuvien arkea. (Green Care Finland Ry.) 25

opintopisteen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lisäkoulutuksen voi opiskella Suomessa Turun yliopiston järjestämänä Ypäjän hevosopistossa sekä Itä-Suomen yliopistossa. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry).

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen opinnäytetyöprosessiini ja lopputulokseen. Toivon, että tutkimukseen osallistunut tyttö on saanut eväitä elämäänsä opinnäytetyöni ansiosta, ja selailee ylpeänä valokuvakirjaa vielä vuosienkin päästä. Uskon itse kantavani työni hedelmiä mukanani työelämässä, ja mahdollisesti oivaltavani siihen liittyviä asioita vielä valmistumiseni jälkeenkin. Minusta tuntuu, että olen itsekin saanut eväitä elämääni saadessani tehdä näin merkityksellisen työn!

10 Lähteet

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. WSOYpro Oy. Helsinki.

Green Care Finland Ry. Menetelmät. Viitattu 11.6.2013.
<http://www.gcfinland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko;jsessionid=AC841B147B7DA6CA20E499BE44FF1B77?name=Menetelmät&parentName=MitaOnGreenCarePaavalikko&parentSubName=MitaOnGreenCarePaavalikko>

Hage, A. & Lorensen, M. 2005. A philosophical analysis of the concept empowerment; the fundament of an education -programme to the frail elderly. Nursing Philosophy, 6. Blackwell Publishing Ltd. Viitattu 28.5.2013. http://www.stes-apes.med.ulg.ac.be/Documents_electroniques/MET/MET-EMP/ELE%20MET-EMP%20A-8101.pdf

Halkola U. 2009. Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa Valokuvan terapeuttinen voima tekijät Halkola, U, Mannermaa, L, Koffert, T, Koulu, L. Duodecim. Helsinki.

Halldórsdóttir, S. 1996. Caring and uncaring Encounters in Nursing and Health Care - Developing a Theory. Abstract. Linköping University. Sweden. Viitattu 28.5.2013. <http://www2.bibl.liu.se/liupubl/disp/disp96/med493s.htm>

Halonen, S. 2011. Monivammaisen nuoren ratsastusterapia. Teoksessa Ratsastusterapia. (toim.) Mattila-Rautiainen, S. Bookwell Oy. Juva.

Harju, V. 2009. Lapsi linssin takana - valokuvaus lastensuojelun työvälineenä. Teoksessa Valokuvan terapeuttinen voima.

Heikkilä, J. & Heikkilä, K. 2001. Innovatiivisuutta etsimässä. Irtiottoa keskinkertaisuudesta. Gummerrus. Jyväskylä.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi. Hämeenlinna.

Huhta, A. 2009. HEVOSEN PARANTAVA VOIMA - sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelutyössä. Pilke 2009. Sosiaalialan korkeakoulutetut Talentia Keski-pohjanmaa ry.

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopisto. Kuopio.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY. Helsinki.

Jarasto, P & Sinervo, N. 2000. Elämää varten. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Gummerrus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä.

Keltikangas-Järvinen, L. 2008. Hyvä itsetunto. Wsoy. Helsinki.

Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityopsykologia - Matkalla muutokseen. WSOY. Helsinki.

- Maailman ihanin tyttö. Voimauttavan valokuvan menetelmä. Viitattu 10.12.2012 & 15.6.2013. <http://www.voimauttavavalokuva.net/metnelma.htm>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. Tietokulma. Lapsen kasvu ja kehitys. Viitattu 7.12.2012. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/4_5-vuotias/
- Mannermaa, L. 2000. Uusia tapoja katsoa ja oivaltaa. Teoksessa Heikkilä, T., Paloheimo, L. & Taipale, I. Mieli ja taide. Mielenterveyden keskusliitto Ry. Vantaa.
- Mustonen, L. 2008. Oletko katsonut hevosta silmiin? Sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa. Pro Gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Hämeenlinna. Viitattu 28.5.2013. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03437.pdf>
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio T. 2009. Ammattina sosionomi. Wsoy. Helsinki.
- Nieminen, V. (toim.) 2003. Hevosen käsittely ja käyttäytyminen. Art House Oy. Helsinki.
- Orava, J. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Pro Gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 29.8.2013. <http://files.kotisivukone.com/hevostoiminta.kotisivukone.com/gradupdf.pdf>
- Pitkänen, A-K. 2008. Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Kirjapaja. Helsinki.
- Rokka, A. 2011. Hevonen, talli ja niiden tuomat mahdollisuudet ratsastusterapiassa. Teoksessa Ratsastusterapia. (toim.) Mattila-Rautiainen, S. Bookwell Oy. Juva.
- Räsänen, J. 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut - yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Julkiviestintä Oy.
- Saastamoinen, K. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro Gradu-tutkielma. Kuopion yliopisto. Viitattu 25.6.2013. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20090016/urn_nbn_fi_uef-20090016.pdf
- Salonen, K. 2005. Mieli ja maisemat. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Edita. Helsinki.
- Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Viitattu 17.1.2013. <http://herkules.oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys Ry. Viitattu 25.11.2012 & 11.6.2013. <http://www.hevostoiminta.net>
- Sosiaaliportti. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 22.5.2013. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/>
- Suomen mielenterveysseura. Identiteetti on minän kartasto. Viitattu 28.5.2013. <http://www.vahvistamo.fi/vahvistamo/mina/identiteetti>
- Suomen ratsastajainliitto. Ratsastustietoa. Viitattu 4.5.2013. <http://www.ratsastus.fi/ratsastustietoa>
- Takanen, T. 2005. Voimaantuva työyhteisö -miten luomme tulevaisuutta? Sun innovations. Helsinki.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

Tuomivaara, P. 2011. Käytöshäiriöinen lapsi ratsastusterapiassa. Teoksessa Ratsastusterapia. (toim.) Mattila-Rautiainen, S. Bookwell Oy. Juva.

Vilkkä, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Tammi. Vaajakoski.

Yrjölä, M-L.2011. Hevosen vaikutukset ja ihmiselle asettamat haasteet. Teoksessa ratsastusterapia. (toim.) Mattila-Rautiainen, S. Bookwell Oy. Juva.

Liitteet

Liite 1. Havainnointirunko

Henkilökohtaiset päämäärät:

1. Miten tavoitteellisuus näkyy lapsen toiminnassa? Onko lapsella unelmia/päämääriä hevosharrastuksen suhteen? (Halu oppia uusia taitoja, halu tulla taitavaksi ratsastajaksi/hevosten käsittelijäksi/hevostuntijaksi? Lyhyen tähtäimen päämäärät, esim. tallikisat, hiihtoratsastuskilpailut? Jonkun taidon opettelu, satulointi, suitsinta tms.?)
2. Onko lapsen mahdollista vaikuttaa omilla toiveilla toimintaan?

Kykyuskomukset

1. Miten itseluottamus näkyy lapsessa? Tunteeko lapsi pärjäävänsä? Miten itsearvostus näkyy? (esim. määrätietoisuus jossain toiminnassa, sinnikkyys, ei luovuta heti, halu tehdä ja oppia itse, positiivinen asenne, ei vähättele omaa toimintaansa, uskoo itseensä) (myös SPHT)
2. Miten minäkäsitys ilmenee lapsen toiminnan kautta?
 - Minäkuva -> Millainen minä olen? (Ilmeneekö lapsen puheessa joitain hänen ominaisuuksiaan? Tiedostaako lapsi niitä itse? Tukeeko tallilla tapahtuva toiminta näiden ominaisuuksien positiivista kehittymistä? Esim. motorinen kehitys, luonteeseen liittyvät ominaisuudet, hevostaidot, muut taidot esim. keskittymiskyky, ohjeiden kuunteleminen jne.)
 - Identiteetti -> Kuka minä olen? Mihin minä kuulun? (Kokeeko lapsi hevosharrastuksen osana omaa identiteettiä, jos niin miten se näkyy? Tunteeko lapsi kuuluvansa talliyhteisöön? Miten se näkyy?)
 - Itsetunto -> Mikä on minun arvoni ja merkitykseni? (Ilmeneekö lapsen toiminnasta, että hän kokee itsensä hyväksi, tärkeäksi ja hän arvostaa itseään? Vaikuttaako siltä, että hän arvostaa myös muita ihmisiä? Miten lapsi suhtautuu epäonnistumisiin tallilla? Liittyy myös em. itseluottamuskysymykseen.)
 - Miten nämä näyttävät juuri hevosharrastuksen kautta? Tukeeko harrastus minäkäsityksen positiivista kehitystä? (Myös SPHT)
3. Miten vastuunotto näkyy lapsen toiminnassa? (myös SPHT)

4. Tuleeko hevosharrastuksen aikana esille lapsen keskittymiskyky? Tukeeko hevostoiminta keskittymiskyvyn positiivista kehitystä? (SPHT)
5. Minkälaista vuorovaikutusta lapsen toiminnassa ilmenee hevosharrastuksen aikana? Miten sosiaaliset taidot ilmenevät? Minkälaista vuorovaikutus on vanhempien tai aikuisten kanssa/muiden lasten kanssa? (SPHT + ikäkauden kehitys)
6. Kannustaako hevostoiminta (hevosten hyvinvoinnista huolehtiminen) lasta huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan? Ymmärtääkö lapsi hyvinvoinnin samat elementit sekä omassa että hevosten elämässä? (SPHT + ikäkauden kehitys)

Kontekstiuskomukset

1. Kokeeko lapsi talliympäristössä hyväksyntää, arvostusta, luottamusta ja/tai kunnioitusta? Miten se ilmenee ihmisten kautta? Entä hevosten kautta? Mahdollisesti muiden eläinten kautta?
2. Onko talliympäristössä turvallinen, avoin, ennakkoluuloton, tasa-arvoinen, rohkaiseva ja/tai tukeva ilmapiiri? Miten se ilmenee?
3. Ohjataanko lasta omatoimisesti selvittämään jotain kohtaamiaan ongelmia/haasteita?
4. Tekeekö lapsi tallitehtäviä ja hevostenhoitoa yhdessä muiden kanssa? Minkälaista yhteistoimintaa lapsi harrastaa tallilla? Oppiiko hän mahdollisesti muilta lapsilta joitain hevostaitoja/opettaako hän muita? (SPHT) Tukeeko talliympäristö yhteistoimintaan? Miten? (ikäkauden sosiaalinen kehitys)
5. Miten lapsi suhtautuu tallilla käytössä oleviin sääntöihin? (SPHT) (Liittyy myös yliminän kehitysvaiheeseen)

Emootiot (nämä kuuluu kaikki myös SPHT:hen)

1. Ilmeneekö lapsen käytöksestä toiveikkuus, innostuneisuus ja/tai positiivisuus? Miten?
2. Miten tunteiden tunnistaminen/ymmärtäminen/ilmaisu ilmenee hevostoiminnan aikana?
3. Ilmeneekö lapsen toiminnassa jollain tavalla eettisyys? (moraali, oikea/väärä, empatia) (ikäkauden kehitys)
4. Minkälainen mieliala lapsella on yleisesti tallikertojen jälkeen? Miten tallitoiminta vaikuttaa lapsen yleiseen hyvinvointiin?
5. Jotain muuta?

Liite 2. Teemahaastattelukysymykset

Alkukysymykset:

- Kuinka pitkään tyttö on nyt ratsastanut yhteensä?
- Mikä sai tytön aloittamaan hevosharrastuksen?
- Jos mietit tätä aikaa kun tyttö on ollut toiminnassa mukana, niin mitkä ovat suurimpia asioita, joita tytön kehityksessä on tapahtunut?

Henkilökohtaisiin päämääriin liittyvät kysymykset:

1. Onko nähtävillä se, onko työllä jotain omia sisäisiä tavoitteita/unelmia hevosharrastuksen suhteen?
2. Saako tyttö vaikuttaa omilla toiveillaan toimintaan?

Kykyuskomuksiin liittyvät kysymykset:

3. Miten mielestäsi tyttö kokee hevosharrastuksen?
4. Onko työllä jotain sellaisia ominaisuuksia, joita hevosharrastus olisi erityisesti kehittänyt?
5. Voidaanko sanoa, että hevosharrastus olisi kehittänyt tytön itsetuntoa ja itseluottamusta? Osaatko sanoa, miten se tarkemmin ilmenee?
6. Onko tullut vastaan pettymyksiä? Miten tyttö suhtautuu niihin?
7. Vaikuttaako siltä, että harrastus on niin iso osa elämää, että se on jo tai on muotoutumassa osaksi tytön identiteettiä?
8. Onko hevosharrastus edesauttanut tytön vastuunoton kehittymistä?
9. Oletko huomannut tytön vuorovaikutustaitojen kehittyneen hevosharrastuksen myötä?

Kontekstiuskomuksiin liittyvät kysymykset:

10. Kohtaako tyttö mielestäsi tallilla hyväksyntää, arvostusta, luottamusta ja/tai kunnioitusta? Miten, kenen puolelta?
11. Ohjataanko tyttöä tallilla omatoimisuuteen?
12. Tukeeko hevostoiminta mielestäsi tytön yhteisöllisyyteen ja yhteistoimintaan kasvamista?
13. Miten tyttö suhtautuu tallilla oleviin sääntöihin?

Emootioihin liittyvät kysymykset:

14. Mikä hevostoiminnassa on antanut tytölle eniten iloa, riemua ja onnistumisen kokemuksia?
15. Onko hevostoiminta jollain tavalla mielestäsi kehittänyt tytön tunne-elämän muodostumista? Miten? Miten tunteiden ilmaisu näkyy tallilla?
16. Ilmeneekö lapsen toiminnassa jotain merkkejä oikean ja väärän ymmärtämisestä? Entä empatian kehityksen merkkejä?
17. Tuleeko mieleesi vielä jotain muuta, mitä haluaisit kertoa?

Haastateltaville annetut teemat ennen haastattelua:

Henkilökohtaiset päämäärät:

- Lapsen isot unelmat ja pienetkin tavoitteet hevosharrastuksen suhteen?

Kykyuskomukset:

- Lapsen kokemus hevosharrastuksesta?
- Ominaisuudet, joita hevosharrastus on mahdollisesti kehittänyt tai vienyt eteenpäin?
- Itseluottamuksen ja itsetunnon mahdollinen vahvistuminen hevosharrastuksen myötä?
- Vuorovaikutustaitojen kehittyminen hevosharrastuksen myötä?

Kontekstiuskomukset:

- Hyväksyvä talliympäristö?
- Yhteisöllisyyden kokeminen tallilla?
- Lapsen suhtautuminen sääntöihin?

Emootiot:

- Ilo, riemu, onnistumisen kokemukset?
- Hevosharrastuksen merkitys tunne-elämän kehittymiselle?
- Talliympäristön mahdollinen merkitys lapsen empatiakyvylle/ oikean ja väärän ymmärtämiselle?

Liite 3. Tutkimuslupa

Perusturva Sosiaalityön päällikkö	Viranhaltijapäätös 3 §	sivu 1 (2)
	8.2.2013	175/13.00/2013 Julkinen

Ratsaille! Eväitä elämään tallitoiminnan ja valokuvauksen avulla

Selostus asiasta	Anna-Mari Luomala on anonut tutkimuslupaa opinnäytetyön suorittamiseen Laurean AMK:ssa Tikkurilassa. Tutkimuksen nimi on Ratsaille! Eväitä elämään tallitoiminnan ja valokuvauksen avulla. Tutkimus on laadullinen tapaus tutkimus.
Toimivalta	Perusturvan johtoryhmä 6.2.2013 Perusturvan toimialan johtosääntö
Päätös ja perustelut	Myönnän tutkimusluvan opiskelija Anna-Mari Luomalalle tutkimukseen Ratsaille! Eväitä elämään tallitoiminnan ja valokuvauksen avulla.
Allekirjoitus	 Sosiaalityön päällikkö
Täytäntöönpano (Kuntalaki 98 §)	X Päätös pannaan täytäntöön odottamatta sen lainvoimaisuutta Päätös pannaan täytäntöön vasta, kun se on saavuttanut lainvoiman
Päätöksen nähtävänäpito	Tämä päätös on nähtävänä virka-aikana päätöksentekoa seuraavana maanantaina 11.2.2013 perusturvan kirjaamossa, Todistaa toimistos sihteeri
Ottokelpoisen päätöksen ilmoittaminen (hallintosääntö 49 §)	X Tästä päätöksestä ilmoitetaan hallintosäännön 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla perusturvalautakunnalle ___ Tästä päätöksestä ei tarvitse hallintosäännön 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla ilmoittaa perusturvalautakunnalle. Peruste: _____
Jakelu / tiedoksi anto muut mahdolliset toimenpiteet	Jakelu Luomala Anna-Mari Perusturvalautakunta
Liitteenä	Oikaisuvaatimusohje perusturvalautakunnalle